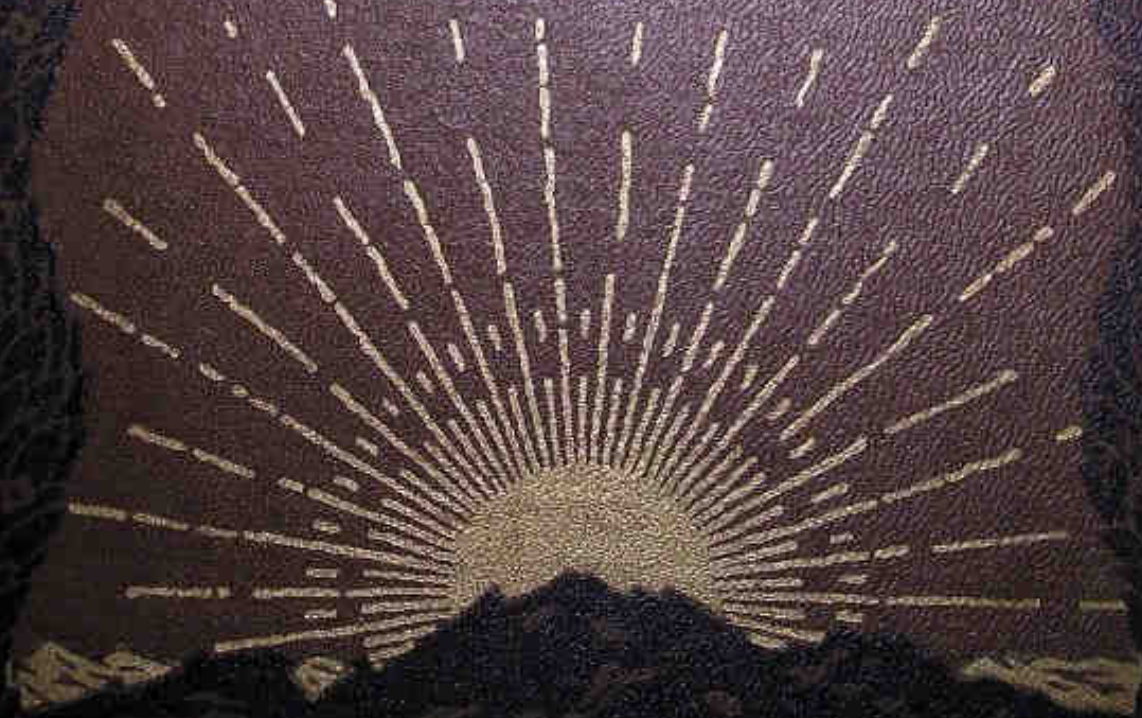

6108.

CÍSAŘ KAREL I.

Ferdinand K. Pietzner, Viden.

III. s. l.

Číslo: 4.

177

CÍSAŘ KAREL I.

OBRAZ JEHO ŽIVOTA.

MLÁDEŽI A LIDU NAKRESLIL
LEV SMOLLE.

PO ČESKU ZPRACOVAL
VOJTĚCH HULÍK.

— S ČETNÝMI OBRÁZKY. —

ÚSTŘEDNÍ PEDAGOGICKÉ KNIHOVNA V BRNĚ
PŘEDÁNÍ

CÍSAŘSKÝ KRÁLOVSKÝ ŠKOLNÍ KNIHOŠKLAD V PRAZE.
1917.

Pozdrav národů.

V dobách bouří, hrůz a lkání
smutným světem září zvěst:
Z dubu, jenž se k zemi sklání,
nová pučí ratolest.
Kéž ji krásli květů krása,
zlatých plodů lahoda,
nech jí dlouhá léta jásá
vděčné srdce národa!

Nezachvěj se, orle mladý,
národy Tvé jsou Tvá stráž,
za Tebou se shluknou v řady,
kam ty k činu povel dáš!
Nerozborná jest jich síla,
jejich láska bez mezí.
Orle, chop se spásy díla,
doufej: Mládí vítězi!

Po Tvém boku růže zkvětá,
císařovna spanilá,
jež se v usmívání léta
v ctnosti vůni rozvila.
Bože, račiž rozkvět stálý
habsburskému domu dát:
KARLU, císaři a králi,
ZITĚ žehnej tisíckrát!

Karel Dostál-Lutinov.

Mládí.

Téměř 68 let byl František Josef I. císařem rakouským. Všechny krásné a veliké činy, jež v této dlouhé době byly vykonány v naší vlasti, vízí se k jeho jménu.

Jako všechny země rakouské rozkvetly jeho péčí také Čechy podivuhodně. Školství bylo velice zdokonaleno. Vzniklo mnoho škol obecných a středních i jiných odborných ústavů. V Praze založena akademie věd a umění, samostatná česká universita a technika.

Týž rozkvět projevoval se i na poli hospodářském. Čilým obchodem a průmyslem položen byl základ ke stále stoupajícímu blahobytu našeho národa.

K tomuto rozmachu všech zemí rakouských přispěla hlavně ta okolnost, že císař František Josef I. svou prozíravostí mohl téměř po půl století zabezpečiti svým národům blaho míru. S počátku jeho dlouhé vlády bylo mu sice někdy krátkrátě sáhnouti k meči. Avšak neučinil tak nikdy z dobyvačnosti, nýbrž vždy, aby odrazil útok zlomyslných nepřátel a obhájl cti vlasti.

Čím více císař František Josef I. stárl, tím více poznával blahodárnost míru a snažil se jej svým národům zachovati. Svět zval jej proto císařem míru.

Ale když nepřátelé naší vlasti císaře ještě v jeho kmetském věku přinutili, aby své vojsko povolal do zbraní, a když došlo k hroznému válce, která již několik let světem lomeje, spoléhal panovník skalopevně na ochranu Nejvyššího a na věrnost svých národů.

A v této pevné důvěře v Boha a v lásku svých národů zemřel císař František Josef I. uprostřed řádění válečné lítice dne 21. listopadu 1916 na svém oblíbeném zámku Schönbrunně, v němž také dne 18. srpna 1830 byl spatřil světlo světa.

Místo kmetovo zaujal mladý muž, ve květu svých let. Jeho jasné oči hledí vesele a směle do světa a v jeho rysech zračí se svěží odvaha a důvěřivá jistota.

Nová doba se rozbřeskla nad naší vlastí. Nový císař nastoupil dne 21. listopadu 1916 na stolec svých předků.

Zove se jako císař rakouský Karlem I., jako král uherský Karlem IV. V Uhrách totiž nosili korunu před ním již tři králové tohoto jména; v Rakousku však jest prvním tohoto jména císařem. Otec šlechtné císařovny Marie Terezie slul sice také Karel a jmenoval se jako císař Karlem VI., ale nebyl císařem rakouským, nýbrž císařem staré římsko-německé říše, kterou již Karel Veliký založil a která v napoleonských válkách zanikla. Posledním císařem této staré říše byl František II. Jíž dva roky před zánikem římsko-německého císařství přijal hodnost a titul císaře rakouského a nazýval se pak Františkem I.

Po něm následoval ve vládě Ferdinand Dobrotivý, jenž se roku 1848 vzdal trůnu ve prospěch svého synovce, arcivévody Františka Josefa. Tak stal se František Josef I. třetím císařem rakouským; čtvrtým jest náš nynější císař Karel I.

V rodě habsbursko-lotrinském řídí se nástupnictví na trůně tím způsobem, že vždy nejstarší syn anebo, není-li synů, nejbližší příbuzný panovníkův a jeho potomci mají nároky na trůn.

Když dne 30. ledna 1889 zemřel korunní princ Rudolf, jediný syn zvěčnělého císaře, stal se následníkem trůnu nejstarší tehdy ještě žijící bratr mocnářův, arcivévoda Karel Ludvík. Poněvadž však zemřel ještě před císařem, přešlo nástupnictví na jeho syna, arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este.

Arcivévoda František Ferdinand stal se obětí vražedného útoku v Sarajevě dne 28. června 1914.

Kilophot. op. a r. o. ve Vídni.

Zámek Persenbeug nad Dunajem.

Kdyby byl ještě žil nejstarší bratr Františka Ferdinanda, arcivévoda Otto, byl by se stal on nástupcem na trůnu. Ten však zemřel již osm let před svým starším bratrem, dne 1. listopadu 1906.

Takto stal se dědicem koruny habsburské nejstarší syn arcivévody Otty. Jest to arcivévoda Karel František Josef, náš nynější císař.

Arcivévoda Karel se narodil dne 17. srpna 1887 na zámku Persenbeugu nad Dunajem.

Jest to starý, dechem dějin ovanutý zámek, v němž stála kolébka malého arcivévody. Již v 9. století po Kristu prý se tu zdvíhal vzdorný hrad. V roce 1617 byl hrad znovu vystavěn a bouře třicetileté války burácely také přes něj.

Rozkládá se na skále srázně spadající do řeky, vévodí údolí dunajskému. Jméno Persenbeug souvisí s ostrým ohbem

Podle olojomalhy z majetku arcivévodkyně Marie Terezie.

Arcivévodkyně Marie Annunziata, babička císařova.

Fot. K. Skolík ve Vídni VIII.

Arcivévoda Karel Ludvík, dědeček císařův.

Fot. Helm. Kosek ve Vídni.

Arcivévodkyně Marie Josefa, matka císařova.

Fot. R. Polaner ve Václav.

Arcivévoda Otto, otec cisáruv.

Osada Persenbeug skvěla se ve slávnostní nádheře. Všude povívaly ve vlažném letním vánku prapory barev říšských i zemských. Ani nejskrovnější chata, skrývající se stydlivě v lese, nebyla bez ozdoby, a se strání a výšin lhměly do údolí veselé rány mozdířů, šíříce daleko široko zprávu o narození prince z nejjasnějšího rodu habsbursko-lotrinského. Tenkrátě asi nikdo ještě netušil, že tento princ v tak krátké době bude povolán, aby nesl korunu říše, jež jest z nejstarších tohoto světa.

Krásně a slunně míjelo jítro jeho života pod dohledem rodičů milujících, o blaho svých dítek věrně se starajících. Největší štěstí, jehož se člověku na zemi může dostat, jest láska mateřská. Tohoto štěstí požíval náš mladý císař měrou sycovanou. Štěstí to plnilo jeho mládí onou veselostí a oním duševním mírem, jehož nám žádné poklady pozemské nikdy nemohou poskytnouti.

Matka císařova, arcivévodkyně Marie Josefa, narodila se dne 31. května 1867 jakožto dcera zvěčnělého krále saského Jiřího.

Králové saští pocházejí z prastarého rodu wettinského, jenž již od r. 1089 vládl v marce Míšeňské. Tento katolický rod již od pradávna byl v přátelských i příbuzenských stycích s panovnickými rody nynějších zemí rakouských. Tak již roku 1460 provdal král český Jiřík z Poděbrad svou dceru Zdeňku za Albrechta saského.

Arcivévodkyně Marie Josefa oplývala všemi dary krásy a půvabnosti, když se dne 2. října 1886 provdala za arcivévodu Ottu, druhorozeného syna arcivévody Karla Ludvíka.

Arcivévoda Otto byl vzor ušlechtilé mužnosti a okouzující roztomilosti. Věnoval se dráze vojenské, byl různým důstojníkem jízdeckým a měl posléze hodnost generála jízdy. Výchova obou princů, nynějšího císaře a v roce 1895 narozeného arcivévody Maxe, spočívala většinou v rukou matčiných.

Fot. K. Pletzner ve Vídni.

Arcivévodkyně Marie Josefa jako ošetrovatelka.

Fot. K. Skolík ve Vídni VIII.

Fot. K. Skolík ve Vídni VIII.

Obrazy z dětství našeho císaře.

Arcivévodkyně Marie Josefa není jen paní krásná, její srdce jest též plno dobroty a lásky k bližnímu. Ve světové válce vládne jako anděl milosrdenství v nemocničních síních, jež zřídila pro raněné důstojníky a vojíny ve svém zámku Augarten ve Vídni. Lékaři nemohou vynachváliti něžnou péči, kterou věnuje ubohým nemocným, a přívětivou blahosklonnost a lidumilnost, s jakou se baví i s nejhudším vojínem v jeho mateřské řeči.

Jak dobrou, srdečnou matkou jest jistě takováto paní! Nejvroucenější dětinou láskou splácel syn obětavou a něžnou péčí své matky. Co „mama“ řekne, je mu svaté a odřekl si mnohou zábavu a rozptýlení, jen aby mohl býti své matce nablízku.

Mnohé krásné léto ztrávil malý arcivévoda na letním sídle svého děda, lidumilného arcivévody Karla Ludvíka, na zámečku Wartholei v Reichenavě na semerinské dráze. Tam staří

Fot. K. Skollik ve Vídni VIII.

Fot. A. Mayszl v Brně.

Obraz z dětství našeho císaře.

Náš císař se svým otcem.

i mladí znali vznešeného pána, jenž často toho či onoho obyvatele oslovoval: „Jak se daří, pane sousede?“ Jeho vnouček lnul velikou láskou k dědovi a byl velice nešťasten, když děd na jaře roku 1896 zemřel.

Také své nevlastní babičce, arcivévodkyni Marii Terezii jest náš císař pán srdečně oddán. Byla třetí chotí arcivévody Karla Ludvíka a jest zároveň tetou naší císařovny, jejíž matka jest její sestrou. Arcivévodkyně jest v nynější světové válce pod jménem „sestra Michaela“ oddanou a pečlivou ošetřovatelkou nemocných a raněných bojovníků.

Při smrti dědově šlo arcivévodovi Karlu Františku Josefovi na devátý rok. Byl čilý, svěží hošík, pěkně, souměrně urostlý; z jeho červené, buclaté tvářinky vyzíralo dvě jasné, modré oči, jež všimaly si pozorně všeho, co krásného v přírodě kolem se dalo.

Fot. B. Pasquall v Arku.

Arcivévodkyně Marie Josefa a arcivévoda Albrecht s arcivévodou Karlem.

Fot. K. Skolik ve Vídni VIII.

Arcivévodkyně Marie Josefa s arcivévodou Karlem.

Fot. K. Pietzner ve Vídni.

Fot. Adele ve Vídni.

Obrazy z dětství našeho císaře.

Tato radost z přírody jest roztomilý rys povahy císařovy. Pozorovati krásnou krajinu, vpíjeti se v půvabný obraz krajiny působí mu vždy pravou rozkoš a jest mu nade všechny radosti, jichž mohou poskytovati důstojenství a společnost.

Arcivévoda poznal již záhy mnohý kout naší krásné vlasti. Tak se stěhoval se svými rodiči do Brna, Enže, Prahy a Šoproně, ve kterýchž místech otec kratší či delší dobu jako důstojník sloužil. Byl to ještě dosti nespoutaný život, jenž takto plynul, plný dětského blaha.

Avšak brzy život ukázal mladému princovi i svou vážnější tvář. Musilo se počítí s pilnými studii, jichž kořen je vždy trpký, zvláště pro chlapce, kteří dosud poznali jen mírnou, měkkou ruku matčinu.

Až do sedmého roku řídila vyučování princeovo matka sama, podporována jsouce pouze vychovatelkou.

Podle fotografického snímku arcivévodkyně Marie Josefy.

V parku vily Wartholz.

Prvního náboženského vyučování dostávalo se princí známým vídeňským světicím biskupem Marschallem. Profesor Artur Tormásky vyučoval jej několika předmětům, a to jazykem uherským. Vypravuje mezi jiným toto: „Modlitby, jež mladý arcivévoda ráno a večer říkal, sepsala jeho matka sama, a chovám u sebe dosud modlitby napsané její vlastní rukou.“

Závěr ranní modlitby svědčí zvláště o ušlechtilých názorech, v nichž mladý princ byl vychováván. Zní: „Bože, prosím Tě, ochraňuj a opatruj mé milé rodiče, mého bratra, mého dědečka a babičku i příbuzné, mého vychovatele a mé učitele!“ Jeho večerní modlitba se počínala těmito slovy: „Bože, na sklonku dnešního dne zdvím svou mysl k Tobě.“

Podle fotografického snímku arcivévodkyně Marie Josofy.

V parku vily Wartholz.

Počátkem roku 1894 byla další výchova princova svěřena nynějšímu podmaršálku a poručíku c. a k. tělesné strážce hraběti Jiřímu Wallisovi, jemuž později dán byl k ruce Emmerich svobodný pán z Matteneloit. Tenkrát dovedl již arcivévoda Karel zcela plynně čísti a psáti a jevil již také zcela určité nadání k cizím řečem, jež jest asi dědičnou vlastností princů císařského domu a jež vyznačovalo velikou měrou i našeho nezapomenutelného císaře Františka Josefa I. Také výtečnou pamět, kterou chválí všichni, kdož s mladým císařem se stýkají, sdílil se svým zemřelým prastrýcem.

Vlastní vyučování princovo spočívalo v rukou dra Josefa Holzlechnera, jenž jest nyní sekčním radou v c. a k. nejvyšším hofmistrovském úřadě.

Podle fotografického snímku arcivévodkyně Marie Josefy.
V parku vily Wartholz.

Když v roce 1896 otec našeho císaře pána byl jmenován brigádníkem ve Vídni, přesídlili se císařští rodiče do zámku v císařském Augartenu. Tu bylo mnoho učení, ale také nechybělo veselosti a zábav. Jak bylo na příklad hezké, projížděti se s malým, pěkným spřežením po stinných cestách rozsáhlého parku nebo hráti si za krásných jarních dní pod širým nebem a v zimě vesele se hrudovati nebo na bruslích po hladkém ledě se proháněti!

Zámek augartenský dostal svou nynější podobu teprve v roce 1897, kdy byl rozšířen vystavěním třetího poschodí a přístavbou dvou křídel.

Park Augarten byl založen v polovině 17. století císařem Ferdinandem III. a zámeček v něm vystavěný, poněvadž byl oblíbeným bydlištěm tohoto císaře, dostal jméno „Favorita“. Později se jmenoval „Stará Favorita“ a císařský letohrad v nynějším IV. okrese vídeňském (Auf der Wieden), dnešní Terezianum, slul „Nová Favorita“.

Fot. K. Skollk ve Vídni VIII.

Zámek ve vídeňském Augartenu.

V tureckých dobách byl zámek augartenský zničen. Teprve císař Josef I. jej dal znovu vystavěti, ale císařovna Marie Terezie prodlévala raději v letohradě Schönbrunně a teprve její syn císař Josef II. věnoval zase svou přízeň Augartenu, dal park rozmanitým způsobem okrášlití a učinil jej v roce 1775 všeobecně přístupným. Dosud skví se nad hlavním vchodem nápis, pocházející od císaře Josefa II., šlechtného lidumila: „Všem lidem věnované místo obveselení.“

V Augartenu konaly se oblíbené koncerty, Mozartem řízené, a v době vídeňského kongresu pořádána tu dne 6. října 1814 veliká lidová slavnost, již zúčastnila se všechna knížata dlejší ve Vídni.

Nyní jest zvětšený a zcela nově zřízený zámek s četnými nádherně vypravenými místnostmi vdovským sídlem matky našeho císaře pána. Část rozlehlé budovy jest nyní, jak již pověděno, útlukem nemocných a raněných vojinů.

Fot. K. Šteflík ve Vídni 1918.

Sál v zámku augartenském.

Když bylo prince Karlovi 10 let, mělo být započato s gymnasijskými studii. Nejjasněji otec císařův si přál, aby jeho syn vstoupil do gymnasia „U Šotů“ jako mimořádný žák. Princ měl tam společně s ostatními žáky navštěvovati hodiny přirodopisu a fysiky. Neboť v těchto předmětech jest mnoho pokusů a názorných předmětů, jež mohou nejlépe býti předváděny jen ve škole.

Do 14 let osvojil si mladý arcivévoda dílem domácím studiem, dílem návštěvou gymnasia „U Šotů“ všechno učivo nižšího gymnasia a chtěje na vyšším oddělení býti žákem veřejným, složil roku 1901 přijímací zkoušku do V. třídy. Zkoušku tu ličí tehdejší profesor dr. Albert Hübel takto:

„Bylo 27. června 1901, když arcivévoda Karel František Josef, náš nynější císař, přijel do našeho gymnasia, aby tu složil zkoušku zralosti pro vyšší gymnasium. Profesori, kteří

Fot. K. Školík ve Vídni VIII.

Sál v zámku augartenském.

měli prince zkoušeti, shromáždili se v konferenční síni ústavní. Vzpomínám si, jak si nás všechny arcivévoda hned při svém vstupu neodolatelně získal svým přívětivým, otevřeným pohledem, dobrosrdečností a veselostí, jež zářila z jeho rysů.

Jasně a jistě odpovídal mladý arcivévoda na všechny kladené otázky a vyřešil úlohy, jež mu byly dávány, dopodrobna. Později často jsem si vzpomínal, jak velice jeho vědomosti ze zeměpisu a dějepisu přesahovaly požadavky, jež obyčejně klademe na žáky tohoto věku. Zvláště ve vlastivědě a v dějinách naší vlasti projevil tenkrát arcivévoda Karel takové vědění, jež každého přímo překvapovalo.

Na základě této zkoušky vstoupil arcivévoda dne 3. října roku 1901 k nám jako veřejný žák a navštěvoval hodiny fyziky a přírodopisu u mého zatím zemřelého kolegy dra Štěpána Fellnera.

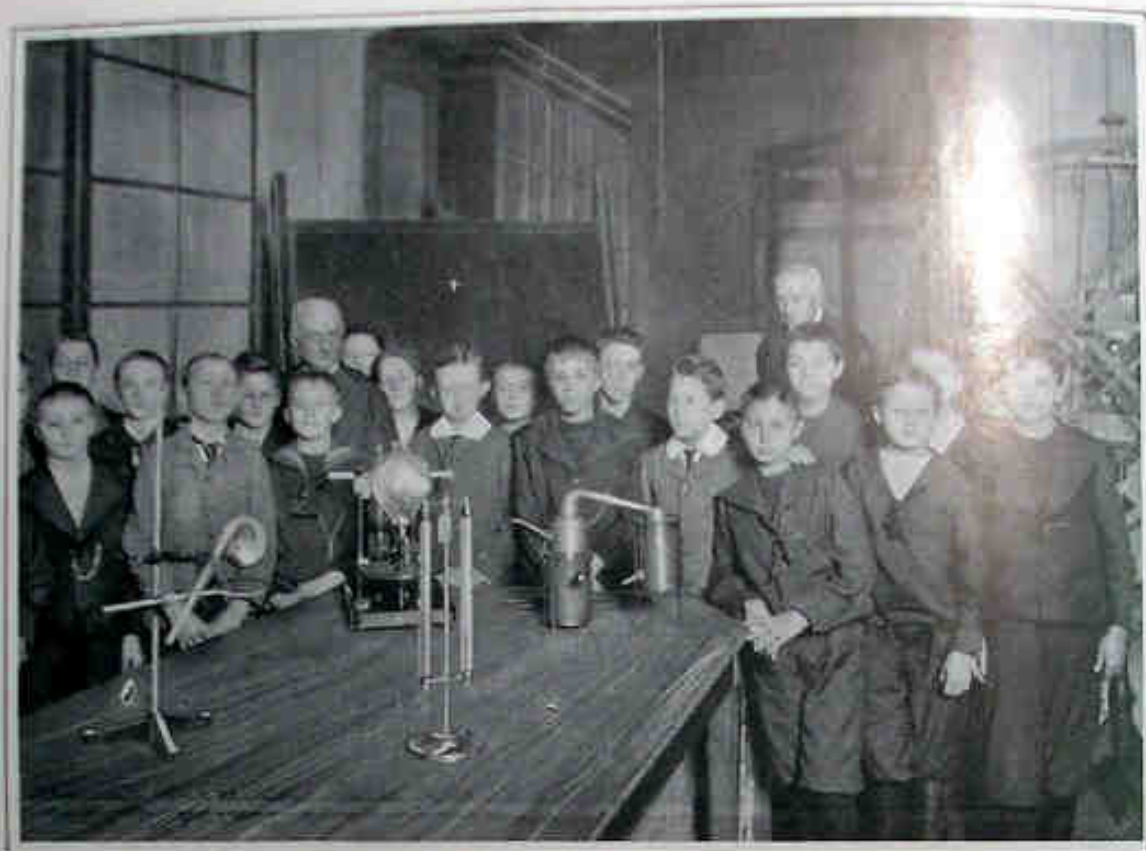
Fot. K. Skolík ve Vídni VIII.

Sál v zámku augartenském.

Styk arcivévodův se spolužáky byl nenucený a volný a roztomilost a srdečnost, již projevoval vůči svým druhům, otevřela mu ihned srdce všech. Profesor Fellner mluvil často se srdečnou náklonností o svém žáku a zdůrazňoval, jak velikou účast jevil arcivévoda pro jednotlivé učební předměty a jak rozumné byly otázky, jež často svému učiteli kladl, chtěje doplniti tak své vědění.

Arcivévoda Karel navštěvoval gymnasium „U Šotů“ pak již jen ve školním roce 1902/03.“

Pochvalná slova z úst učitelů jsou zajisté nejkrásnějším vysvědčením pro vědychtivého, snaživého jinocha. Právě tak krásným svědectvím jest však také láska jeho spolužáků, jimž zůstal vždy dobrým druhem. Žertovný byl způsob, jak mu osvědčovali svou úctu. Nazývali jej jen „Arci-Karel“.

Fot. K. Skolík ve Vídni VIII.

Arcivévoda Karel (+) se svými spolužáky na gymnasiu „U Šotů“.

Když císař Karel I. nastoupil na trůn, uspořádalo gymnasium „U Šotů“ školní slavnost a poslalo Jeho Veličenstvu holdovací telegram.

Císař dal svou kabinetní kanceláři odvětit, že krásná léta studentská, ztrávená na gymnasiu „U Šotů“, chová v nejsrdečnější vzpomínce a že co nejvřeleji děkuje jménem svým i jménem císařovny učitelům i žákům gymnasia za projevový hold, jenž mu způsobil upřímnou radost.

Jeho přátelé, s nimiž si hrával, byli tenkrát mladí hrabata Wilezek, Auersperg, Draskovich a princ Montenuovo. S nimi také konával arcivévoda, když odpočívala práce a kynulo vytoužené zotavení, často výlety do bližšího i vzdálenějšího okolí vídeňského. Zejména si mladý princ srdečně oblíbil Vídeňský les, který jako zelený oblouk věnoval staroslavnou císařskou residenci.

Arcivévoda Karel jako student.

Doby letních prázdnin bylo ponejvíce použito k větším cestám. Tak navštívil princ v roce 1900 nádherné břehy naší modré Adrie a přišel též do Bosny a Hercegoviny. Na jaře roku následujícího podnikl cestu do Uher.

Zvláště tato cesta do Uher velmi poutala mladého prince hojností dojmů, jež vnímal se živou účastí.

Tenkráté po prvé poznal krásné země koruny svatoštěpánské a zdokonalil se také v maďarské řeči, kterou plynně mluví. Doprovázen jsa svým vychovatelem, hrabětem Wallisem, navštívil princ, jemuž bylo tenkráté 15 let, města Budapešť a Szegedin, zavítal do krásného, lesnatého Sedmihradska, procestoval Bukovinu a Halič, pokochal se lesnatými údolními karpatskými a usídlil se tu konečně na delší dobu v lázeňském místě Smokovech (Tatra-Füred).

V letech 1903 a 1904 opájel se arcivévoda Karel majestátní nádherou a kouzlem světa alpského na svých cestách po Tyrolích a Švýcarsku.

Tak poznal mladý princ krásy naší vlasti, típynos slunný jih, láskaný mořskými vlnami, i ponurou vznešeností vrchů Alp a karpatského horského pásu.

Ale také cizina jej lákala. V roce 1902 spatřil arcivévoda Francii; delší dobu prodlel v Bretonsku, kdež byl na starodávném zámku Josellinu hostem nyní již zemřelého vévody Rohana.

Skoro na všech těchto cestách doprovázel jej jeho vychovatel hrabě Wallis. A jest zajisté krásnou známkou vděčného smýšlení mladého císaře, že ihned po svém nastoupení na trůn propůjčil svému milému někdejšímu vychovateli hodnost tajného rady a sám jej o tom telefonicky zpravil. Učinil to, jak hrabě Wallis sám vyprávěl, těmito slovy: „Těší mne, že Vás mohu jmenovati; neboť jsem Vám zavázán díkem.“

Právě tak vděčen byl i svému učiteli dru Holzlechnerovi a neminula žádná příležitostná slavnost v rodině následníkově, které by se bývalý „pan profesor“ nebyl zúčastnil. Také tohoto učitele vyznamenal císař hned po svém nastoupení na trůn rakouským řádem; téhož projevu vděčnosti dostalo se také jeho uherskému profesorovi Arturu Tormássymu.

Bezmeznou láskou a úctou lnul mladý arcivévoda k císaři Františku Josefovi I. a nic mu nepůsobilo v jeho chlapeckých letech větší radost, než směl-li býti nablízku zbožňované hlavě císařského rodu.

Císař František Josef oblékal se jen výjimečně občanským oděvem; byl příliš zvyklý na přiléhavý kabát vojenský. Náš obraz, pořizený podle snímku arcivévodkyně Marie Josefy, předvádí nám císaře Františka Josefa v oděvu občanském, jak právě na procházce krásným parkem wartholeským vede za ruku mladého arcivévodu Karla, jenž tak rád u prastrýce dlíval.

Podle fotografického snímku arcivévodkyňe Marie Josefy

Císař František Josef I. s arcivévodou Karlem.

Jednou při plese, jenž pořádán byl ve vídeňském zámku augartenském a měl zcela starovídeňský ráz, byli všichni účastníci, také mladý arcivévoda Karel, oděni hezkým krojem starovídeňským, v němž vidíme jej na obrázku.

Když bylo arcivévodovi 17 let, skončila se jeho gymnasiální studia. Do té doby osvojil si plnou míru vědomostí, jež předpisuje gymnasiální řád maturitní.

Fot. K. Pietznor ve Vídni.

Arcivévoda Karel ve starovídeňském kroji.

Fot. K. Pätzner vó Vídni.

Arcivévoda Karel poručíkem.

★

Fot. K. Fietner ve Vídni.

Arcivévodkyně Marie Josefa se svými oběma syny.

Pol. K. Pötzner vo Vítni.

Arcivévoda Max, bratr císařův.

Skončiv studia gymnasiální, vzdělával se mladý princ následující rok důkladně a všestranně ve vědách vojenských. Jeho vojenskými učiteli byli zemřelý již major Däcker z Wehrbachu a setník šl. Bisenius, jenž na počátku světové války jako podplukovník zemřel smrtí hrdinnou.

V 18 letech vstoupil arcivévoda Karel do armády. Stal se právě tak nadšeným vojákem jako jeho prastrýc, zvěčnělý císař František Josef I., jenž již v 18. roce věku svého v bitvě u Santy Lucie dostal křest ohněm.

Jako dobrým a vždy veselým druhem byl mladý princ svým spolužákům, právě takovým byl i vůči svým důstojníkům a vojínům. Byl jim vždy druhem veselým, přítelem roztomilých vtipů, přitom cituplný, sdílející všechny radosti i bolesti svých bližních.

Již r. 1903 byl mladý princ jmenován poručíkem v hulánském pluku č. 1 a rok nato byl ozdoben nejvyšším řádem císařského domu, řádem zlatého rouna.

Dne 1. října 1905 počal svou vlastní vojenskou službu. Byl přeložen k dragounskému pluku č. 7, zvanému „pluk vévody lotrinského a barského“, jenž tehdy ležel u Biliny v Čechách. Arcivévoda náležel brzy svému pluku s celou duší. Uchoval si navždy dojemnou přichylnost ke svému prvnímu pluku. Srdečná radost zářila z jeho očí, kdykoliv na četných bojištích našich armád v nynější světové válce se setkal s důstojníky a vojáky svého starého pluku. Tu našel vždy slova pravého a srdečného kamarádství.

Také arcivévoda Max, mladší bratr našeho císaře, jemuž je nyní 22 let, věnoval se později vojenskému povolání a jest nyní nadporučíkem v hulánském pluku čís. 1, k němuž náležel i jeho otec. Nastoupiv na trůn, dal se císař svým bratrem častěji zastupovati při zvláštních příležitostech. Tak stal se mladý arcivévoda známým v širokých vrstvách obyvatelstva a získal si všude svým roztomilým chováním srdečnou náklonnost.

Zámek v Brandýse nad Labem.

Rok konal arcivévoda Karel službu velitele čety a zúčastnil se v létě 1906 plukovních a brigádních evičení v okolí Brandýsa nad Labem. Tam bydlil ve velikém starobylém zámku velkovévody Toskánského, z něhož jest krásný pohled do údolí labského.

Dne 1. listopadu 1906 byl arcivévoda Karel povýšen na nadporučíka. Radost, kterou mladý princ měl z druhé „hvězdičky“ na límci své uniformy, byla zkalena zprávou o úmrtí drahého otce, jenž téhož dne ve věku 42 let zemřel.

Poručíkem arcivévodovým stal se jeho strýc František Ferdinand d' Este. Na jeho radu a po přání císaře Františka Josefa I. přestěhoval se mladý princ do Prahy, aby se tu na staroslavném vysokém učení pražském vzdělal ve vědách právních. Bydlil na starobylých Hradčanech. Jeho studia trvala tu dvě léta, 1907—1908. Předním rádcem a vůdcem v nich byl arcivévodovi profesor české právnické fakulty, dvorní rada dr. Ott a učitelé jeho byli z české university dr. Bráf, pozdější

Hradčany v Praze.

ministr. a dr. Goll, známý badatel historický; také tři profesoři z německé university pražské dělili se o důležitý úkol, aby vzdělali dokonale ve vědách právních příštího mocnáře.

Úsudek všech těchto znamenitých právníků zněl, že arcivévoda si přinesl z gymnasia pevný základ všeobecného vzdělání a že velmi dobře prospívá ve vědách právních. Všichni učitelé podivovali se výborné paměti a živému vědeckému zájmu snaživého arcivévody.

Česká universita jmenovala svého vznešeného posluchače po jeho dosednutí na trůn čestným svým doktorem.

V této době pražské utvrdil také mladý princ svou znalost řeči české a maďarské, v nichž dovede se vyjadřovati zcela lehce a plynně.

Z doby jeho pobytu v Praze mají mnozí Čechové v dobré paměti jeho krásnou a švižnou postavu, jeho veselou a milou tvář, jeho laskavý pohled krásných modrých očí. Rád se procházel po Příkopech, sedával v královské loži Národního

divadla, navštěvoval koncerty, výstavy a musea. Praha svým historickým a uměleckým svěřázem působila jistě mohutným dojmem na císařského prince. Za pobytu v Praze dosáhl arcivévoda dne 17. srpna 1907 věku 20 let a stal se tím dnem podle zákona v císařském rodě platného plnoletým. Tu byl jeho dosavadní vychovatel hrabě Wallis služby zproštěn a nejvyšším poručíkem arcivévodovým stal se tehdejší podplukovník princ Zdeněk Lobkovic, jež pak mladý vděčný císař hned po svém nastoupení na trůn jmenoval svým generálním pobočníkem. Jeho společníky za pobytu pražského byli princové Lobkovicové a Švarcenberkové, hrabata Nosticové a mladý baron Ringboffer. S nimi rád oddával se též zdravému sportu, zvláště jízdě na kole, bruslení a honu.

Dokončiv studia vysokoškolská, neopustil ještě arcivévoda Karel milých Čech. Vstoupil opět do vojenské služby u svého oblíbeného 7. pluku dragounského, jež tehdy ležel v Brandýse nad Labem.

Za velikých císařských manévrů, jež se konaly v létě roku 1908 v Uhrách, Korutanech a na Moravě, dostalo se arcivévodovi po boku strýce Františka Ferdinanda po první hlubší názoru o úkolech vrchního velitele vojska. Již tenkrát počal shromažďovati dojmy a zkušenosti, jichž pak tak výborně užil za války světové.

Dne 1. listopadu 1909 mladý arcivévoda, jež stal se řízným důstojníkem a celou duší lpěl na svém zaměstnání, byl povýšen na rytmistra a stal se velitelem páté škadrony svých oblíbených lotrinských dragounů.

V Brandýse nad Labem stal se arcivévoda pro svou laskavost a dobrotu miláčkem nejen důstojnického sboru a všeho mužstva, nýbrž i civilního obyvatelstva.

Ale také arcivévodovi přirostl k srdci pluk, v němž od září 1905 až do listopadu 1912 kladl základy ke své vojenské dráze, jakož i místo a obyvatelstvo, jež bylo svědkem nejkrásnějších jeho dní, dní sice plných vážné, usilovné práce,

ale také veselého družného života, a zvláště jeho mladého rodinného štěstí. Neboť sem, do zámku brandýského, přivedl si arcivévoda roku 1911 družku svého života, kterou srdce jeho si vyvolilo, princeznu Zitu z rodu bourbon-parméskeho, naši nynější císařovnu.

Císařovna Zita.

Jména mají také svůj život. Některá jako by měla v sobě zvláštní kouzlo a činí nám svého nositele již předem milým. To zvláště si uvědomujeme při jméně „Zita“. Toto jméno má tak líbezný zvuk jako mazlivé jméno děcka. Za těmito dvěma slabikami jako za jemným závojem tušíme tvář plnou ušlechtilé něhy a mírnosti, sladké líbeznosti a něžného půvabu.

Zní nám toto jméno tak nějak nově a zajímavě. Nový tón přichází jím do koncertu světových dějin. Dosud žádná panovnice ani jiná slavná žena tak se nejmenovala.

Ba ani v obvyklých u nás kalendářích tohoto jména světiče nenacházíme. Jen v nejzevrubnějších „Životech svatých“ se poučíme, že sv. Zita žila ve 12. století v italské provincii Lucca a že byla chudá, pokorná služka. A přece co hluboké poesie bylo v jejím životě, jenž i našeho velikého básníka Vrchlického nadchl k básnické tvorbě!

Kdož neznal by jeho roztomilé „Legendy o sv. Zitě“? Sloužila prý u prefekta v Janově. Před slavnou hostinou zaskočila si do chrámu Páně, kdež se tak v modlitbu pohrouzila, až na hostinu zapomněla. Již zvoní poledne, Zita vytrhne se z modliteb, spěchá domů, bez dechu vletí do kuchyně — a tam zatím andilkové za ní připravili takovou hostinu, jaké prefektovi hosté ještě nikdy neměli.

Svatá Zita bývá obyčejně zobrazována, jak držíc vědro v ruce stojí u studně. Nad její hlavou třpytí se hvězda; neboť v hodině její smrti prý se na nebi ukázala podivuhodně veliká hvězda.

Svatá Zita zemřela dne 27. dubna roku 1212; dne 27. dubna slaví proto církev svatá památku této světiče a na ten den připadají tedy také jmeniny naší císařovny.

Fotogr. Heřm. Kosel ve Vídni.

Vévodkyně Marie Antonie z Parmy, matka císařovny,
s princeznou Enrikou, sestrou císařovny.

Fotogr. G. Magrini ve Varesgghii.

Vévoda Robert z Parmy, otec císařovny.

Jméno Zita zvolili pro ni rodiče. Chtěli tímto jménem dáti svému dítěti na životní pout vzor pokory a nábožnosti. A takovou byla také naše císařovna hned od svého narození; podobá se zcela jménu, jež nosí.

Princezna Zita narodila se 9. května 1892 jako dcera nyní již zemřelého vévody Roberta a vévodkyně Marie Antonie z Parmy. Spatřila světlo světa na zámku Pianore v italské provincii Lucca. Úchvatně krásné jest rodiště naší císařovny. Při pohledu na ně zdá se nám, jako by ono právě bylo tím místem, po němž Goethova Mignon tak dychtivě touží: „Znáš onen kraj...“

Se zámecké terasy, růžemi ověšené, zříš třpytiti se modrou hladinu blízkého zálivu Janovského. Vůně květin ovívá návštěvníka. Zeleň a květiny všude. Z rodného domu a ze slunného jihu, jenž do hněda nadýchl její půvabnou tvář, přinesla si naše císařovna asi onu zálibu pro květiny, zálibu, kterou podobá se zvěčnělé císařovně Alžbětě. Kdybychom se jí zeptali, která květina se jí nejvíce líbí, jistě by odvětila: všechny. Prostá kytice růží zdá se jí krásnější ozdobou než nejskvostnější tkanice perel.

Princezna Zita stala se brzy miláčkem všech v rodném domě. Její vychovatelka vypráví o malé, hezounké princeznučce: „Byla nad pomyslení krásné děvčátko, bohatých kučer a neobyčejně půvabných pohybů. Mimoto počala hovořiti na svůj věk — bylo jí tenkrátě tři léta — ku podivu pěkně.“

Brzy také usoudili o ní všichni, kdož ji poznali: „Jak je milá, tak je také dobrá.“

Výchova dítek byla ve vévodské rodině co nejjednodušší. Měly si co nejdříve osvojití myšlenku, že člověk je na světě, aby plnil své povinnosti, ne aby užíval.

Zádná slavnost nebyla princezně tak milá, jako Štědrý večer, a to nejen pro dary, jež sama mohla očekávati, nýbrž právě tak pro dary, které směla jiným uštědřiti. Již dlouho před vánoční nadílkou zabývaly se prstíčky princezny pr-

cemí pro maličké její chráněnce, jichž měla stále více. Chtěl-li jí někdo při těchto pracích pomáhati, nebylo jí to nijak vhod. Říkávala: „Pak to přece není pravda, že jsem to sama dělala.“

A když přišla vánoční nadílka, shromáždila princezna Zita chudé děti pod vánočním stromem, jež sama vyzdobila svíčkami a eukrovím, a zpívala s dětmi krásné staré písně vánoční.

Princezna Zita měla mnoho sourozenců; bylo tedy v rodném domě velmi živo. Ale kdežto ostatní princové a také princezny si libovali v hlučných a živých zábavách a rádi hrávali si na vojáky, chtěla si princezna Zita vždy jen hrát „na maminku“ a její největším potěšením bylo oblékati a svlékati své loutky a ověšovati své kočky všelijakými stužkami.

Když byla již trochu větší, ráda navštěvovala chudé a potřebné lidi v jejich bytech, aby je podarovala. Všichni obyvatelé v Pianore znali a milovali malou, dobrosrdečnou princeznu. Ona také znala každého z nich jménem.

Dosti záhy nastalo loučení s domovem. Princezna Zita musila dáti s Bohem svému zamilovanému Pianore, svým loutkám a květinám a všem lidem, jež měla tak ráda. V desátém roce věku dána byla totiž do kláštera Zangberku v Horních Bavorích, kdež mělo se jí dostatí dalšího vzdělání, zvláště v řečech a krásných uměních. Již v rodném domě jevila živou náklonnost ke kreslení a hudbě. Zvláště ve hře na varhany dospěla neobyčejné zručnosti a později hrávala ráda při mši svaté v kapli zámku Švarcavy (Schwarzau u Vídeňského Nového Města), jež náleží vévodské rodině. Hrávala tak dojemně, že všichni přítomní bývali co nehlouběji dojatai.

Byla velmi nadanou žačkou a ráda všemožně pomáhala svým družkám řešiti těžké úlohy, s nž ony nebyly. I jinak svěřovaly se spoluchovanky rády princezně, měly-li něco na srdci, a nacházely v ní vždy soucitějí přítelkyni a ochotnou pomocnici.

Svých spolužaček nezapomínala princezna nikdy. Když byla již provdána, přijala ve Vídni jednou návštěvu přítelkyně z doby pobytu v klášteře. Návštěvnice netroufala si arcivévod-

Podle fotogr. vzácnka arcivévodkyně Marie Josefy.

Zámek Pianore.

kyni tykatí. Arcivévodkyně jí ihned vpadla do řeči a ptala se s jímavou prostotou: „Proč pak mi již netykáš? Vždyť jsem ti nic neudělala.“

Vděčnost, jež jest z nejkrásnějších vlastností císařových, zdobí také jeho choť. Nikdy nezapomíná služby, kterou jí kdo prokázal, třeba byla sebe nepatrnější. Řídí se zásadou, kterou kdysi naše nezapomenutelná císařovna Alžběta pronesla: „Vděčnost jest nejkrásnější povinnost.“

S touto ctností spojuje císařovna živou touhu dobročinnosti a pomáhati. To osvědčovala již jako děvčátko. Za své heslo zvolila si krásné slovo: „Více pro vás než pro mne!“

V klášterním ústavě Zangberku zůstala princezna po šest let. Po smrti otce v roce 1908 odebrala se k ročnímu pobytu do kláštera benediktinek v Ryde na anglickém ostrově Wightu, kdež dokončila svá studia.

Tak si osvojila naše císařovna již záhy bohatou míru vědomostí a její duch zdomácněl i na nivách vážných věd. Brzy měla také jejímu srdci vzkvéstí nejkrásnější jaro.

Na jaře roku 1909, několik měsíců potom, když princezna Zita dokončila svá studia, byla pozvána na návštěvu ke své tetě, arcivévodkyni Marii Annunziatě, která tehdy dlela ve Františkových Lázních.

Za jejího pobytu v tomto lázeňském místě zavítal tam také arcivévoda Karel na návštěvu své tety. Brzy setkali se také ve Vídni v zámku matky našeho císaře v Augartenu a na loveckém zámečku arcivévodkyně Marie Terezy, Sv. Jakubě ve Štyrsku.

Jako tanečnice na plesích v zámku angartenském ve Vídni okouzila princezna Zita všechny přítomné svou mladistvou krásou a půvabem své bytosti. Osobnost, kterouž arcivévoda velice ctěl, upozornila jej na libezný zjev princezny Zity. Živě odvětil arcivévoda: „Ó, princezna líbí se mi již dávno velmi dobře.“

Jeho srdce promluvílo. Požehnání matčina, jež si jako hodný syn ihned vyprosil, dostalo se mu z plna srdce; také matka princezny Zity radostně svolila a tak spěchal mladý nápadník s arcivévodkyní Marií Josefou do Pianore, kde tenkrát princezna dlela. Dostihl tam v den narozenin vévodkyně parmské a ještě téhož dne, 14. června 1911, slaveno zasnoubení vznešené dvojice. Jen v nejužším kruhu rodinném byla tato radostná událost na rodném zámku princeznic slavena. Princezna bylo tenkrát 19 let a byla zjevem plným mladistvého půvabu a libeznosti.

Sňatek snoubenců byl slavnostně uzavřen dne 21. října 1911 ve Švarcavě (Schwarzau), krásném to zámku, vystavěném proslulým stavitelem Fischerem z Erlachu a obklopeném nádherným, věkovitým parkem.

Snoubence oddal z rozkazu papeže a jeho jménem apoštolský majordomus Bisletti, jenž od dávných let byl osobně spřá-

Fotogr. K. Skollk ve Vídni VIII.

Zámek Švarcava (Schwarzau).

telen s vévodským domem parmským. Vysokému církevnímu hodnostáři byl při posvátném úkonu k ruce ujece arcivévody Karla, biskup princ Max saský.

Papežský vyslanec přinesl také vzácný svatební dar od Jeho Svatosti. Byl to obraz Spasitele v nádherném rámeči, jež zdobí znaky papeže Pia X. a vznešených novomanželů.

Ke slavnosti svatební dostavili se do Švarcavy také císař František Josef I., král saský Bedřich August a strýc ženichův, arcivévoda František Ferdinand d' Este.

Po oddávkách oslovil monsignore Bisletti novomanžele dojemnou řečí a přečetl list papeže, jenž v něm vyprošuje na božské Prozřetelnosti všechno štěstí a požehnání pro sůatek právě uzavřený.

Se vřelým blahopřáním obrátil se monsignore Bisletti také k císaři a udělil nakonec apoštolské požehnání.

Fotogr. K. Pöhlmer v. Vídeň.

Arcivévoda Karel a princezna Zita jako snoubenci.

Skupina ze svatby arcibévody Karla s princeznou Zitou ve Švarcavě.

Fotograf K. Skobla ve Vídni VIII.

Při hostině svatební povstal císař František Josef I. a promluvil tato srdečná slova:

„Sňatek, k jehož oslavě jsme se zde dnes shromáždili, blaží všechny a jest i Mně k veliké radosti a plní Mne vysokým pokojem.“

Arcivévoda Karel vyvolil si princeznu Zitu z Parmy za svou družku života. Blahopřeji mu k této volbě jeho srdce a pozdravují arcivévodkyni Zitu se vřelou radostí jako člena Mého rodu.

Vaše královská Výsost, vážená paní arcivévodkyně, sledovala jako milující, pečlivá matka s dobrotivou blahovůlí tento svazek srdcí a prosím Vaši královskou Výsost, aby za to jakož i za tak pohostině přijetí přijala můj nejsrdečnější dík.

A nyní vyslovuji novomanželům k dnešnímu jejich čestnému dni upřímná blahopřání v důvěřivé naději, že oba dojdou toho životního štěstí, k němuž jsou povoláni.

Bůh chraň a opatruj arcivévodu Karla a arcivévodkyni Zitu, ať žijí! Sláva! Sláva! Sláva!“

S nebe počaly padat na zámek a zahradu květiny, duchaplný to dar rakouských vzduchoplavců z blízkého Vídeňského Nového Města.

Pochodňový průvod a zastaveničko školních dítek ze Švarcavy ukončily krásnou slavnost.

Šťastné dni.

Arcivévodovi Karlovi nadešla nyní nejkrásnější asi doba jeho života. Jeho mladá choť stala se brzy jeho nejlepším přítelem a přizpůsobila se co nejlépe jeho bytosti a jeho povolání. Neobyčejně rychle vpravila se v nové poměry a stala se pravou, vřelou Rakušankou.

Nejdříve přesídlili se novomanželé do Brandýsa nad Labem, tehdejšího působiště rytmistra arcivévody Karla. Vjezd do Brandýsa byl pro Lotrinské dragouny a pro obyvatelstvo města pravým svátkem. Zasypávali vůz arcivévody a jeho choť deštěm květin a doprovodili novomanžele za jásavé radosti do zámku. Z Brandýsa zavítali častěji arcivévodští manželé automobilem také do Prahy, jež svými historickými památkami na umění milovnou arcivévodkyni působila asi stejně mohutně jako na jejího chotě.

Ale šťastné dni brandýské netrvaly dlouho. Pluk, jemuž arcivévoda náležel, byl přeložen do východní Itálie a dne 1. března 1912 nastoupil arcivévoda v čele své dobré škadrony v pochodové výzbroji na dlouhou a namáhavou jízdu přes Českou Třebovou, Těšín, Biału, Sambor, Stryj, Stanislavov do Kolomyje, kdež dragouni dne 14. dubna zaujali své nové stanoviště.

A po celou tuto dalekou, půl druhá měsíce trvající cestu provázela arcivévodkyně věrně kroky svého milovaného chotě. Většinu cesty urazila ve voze za pátou škadronou, nedávajíc se odstrašiti nepříjemnostmi tak dlouhého cestování, jemuž jsme již dávno odvykli.

Jak dojemně loučili se Češi s oblíbeným arcivévodou, tak radostně vítali jej všude cestou Poláci do své země.

Mladý arcivévoda se v Kolomyji s chutí dal sám do hledání bytu. Odmítl všechny nabízené byty nádherné zařízené, a zvolil pro sebe a svou choť skrovný domek rytmistra, jenž byl z Kolomyje přeložen. S úsměvem pravil: „Kde bydlil jeden rytmistr, může bydliti i druhý.“

Vznešení manželé žili v Kolomyji život prosté důstojnické rodiny. Konajíce úvodní návštěvy odevzdávali prosté návštěvenky, na nichž pouze bylo natištěno: „Rytmistr arcivévoda Karel František Josef a arcivévodkyně Zita“.

Také v Kolomyji, jako dříve v Brandýse, zanechali po sobě arcivévodští manželé nejsrdečnější vzpomínky. V osobním styku nečinil arcivévoda a jeho mladá choť žádného rozdílu ve stavech a hodnostech; s okouzující roztomilostí a laskavostí chovali se ke všem, jež štěstěna přivedla s nimi ve styk.

Príznačný jest tento příběh:

Za horkého letního dne vyjeli si arcivévodští novomanželé do okolí města. Vedro bylo tísnivé a prach na silnici se stával nesnesitelným. Paní arcivévodkyně zatoužila po sklenici mléka.

Arcivévoda dal automobil na silnici zastaviti a ubíral se s chotí k vesničce Nadworné, jejíž nízké domky, došky kryté, působily dojmem chudobnosti.

Vznešení manželé zašli do hospůdky, náležející židovské obchodnici, jež měla vedle také chudičský krámk. Ochotně posloužila vznešeným, jí neznámým hostům a za hovoru s panem „Zugsführer“, za kterého podle tří hvězd na límci svého hosta měla, vytasila se s prosbou. Že prý má syna, jenž slouží v Kolomyji u pěšího pluku. Zrovna dnes chtěla mu poslati na přilepenou 5 korun, které si pro něho ušetřila. Zdali by byl pan „Zugsführer“ tak laskav a vzal s sebou peníze a odevzdal je jímu synovi.

„Velmi rád,“ odvětil arcivévoda Karel, ježž toto malé dobrodružství bavilo, „svěříte-li mi peníze.“ Tu již také hostinská odcupitala k prádelníku, z něhož vyňala uzlík prádla. „V Kolomyji je prádlo tak drahé,“ mínila, „nechtěl by pan Zugsführer také ještě tento balíček s sebou vzíti pro mého syna?“ „To

Fotogr. Herm. Koserl vo Vídni.

Arcikněžna Zita.

vezmu já," smějíc se prohlásila arcivévodkyně a oba opustili v nejlepší náladě domek hostinské.

V Kolomyji dal si arcivévoda ihned vojáka předvolati a odevzdal mu s pěkným pozdravem od matky prádlo a peníze, které zatím v kapse arcivévodově přinesly bohaté úroky. —

Paní arcivévodkyně zřídila si ve svém prostém hospodářství v Kolomyji malou „zoologickou zahradu“, v níž chovala krávy, různé domácí zvířata a srnce. Přišel-li „pan rytmistr“ ze služby domů, musil před jídlem dříve vyslechnouti zprávu o všech událostech „zvěřince“.

Byly to veselé dni pokojného života vojenského, jež arcivévoda Karel v Kolomyji prožil. Svému vojenskému povolání věnoval se s veškerou horlivostí, avšak „věčně stejné jdoucí hodiny služby“ byly ověněny květinami domácího štěstí a družných radostí.

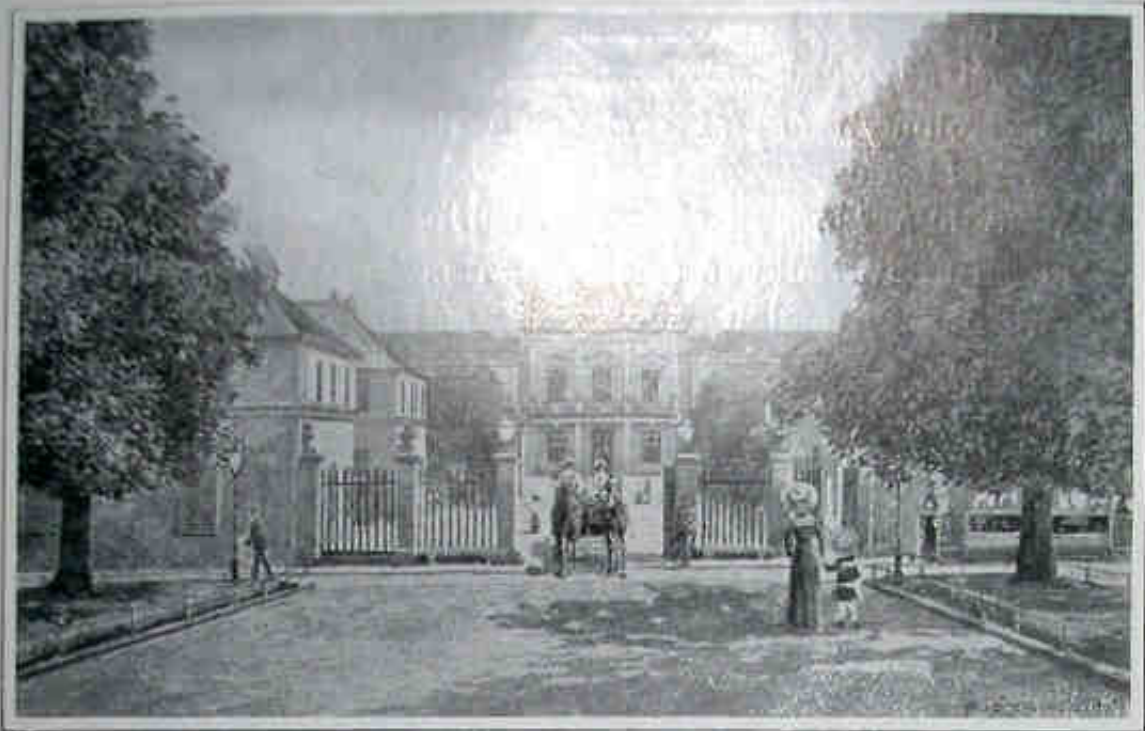
Avšak brzy bylo se mu loučiti s Kolomyjí a jeho oblíbenými sedmými dragouny. Měl také poznati službu u pěchoty, která ve válce jest nejdůležitější součástí vojska.

V říjnu 1912 bylo rytmistru arcivévodovi Karlovi vysloveno Nejvyšší uznání a 1. listopadu téhož roku byl jmenován majorem pěšího pluku č. 39. Převzal tu velení nad 1. praporem, jenž ležel ve Vídni ve „Stiftskaserne“.

Jakkoliv zprvu toužebně vzpomínával veselé jízdecké služby u „sedmých“, přece brzy ocenil význam pěchoty, této královny zbraní, jak hrdě se zove, a zcela se vpravil do pěší služby. Účastnil se také polního ležení v Brucku nad Litavou a všech střeleckých evičení na ostro.

Arcivévoda Karel byl skrz naskrz důstojníkem a plnil všechny požadavky služby se svědomitou přesností. Snášel všechny svízele, jež služba přináší, nečinil žádné výjimky a byl v pluku právě tak zasvěcen do všech věcí, jako každý jiný důstojník.

Spolu byl nejlepším kamarádem. Vyšší důstojník vyslovil se tenkrát o arcivévodovi: „Nikdy jsme nepocítovali, že máme před sebou nejjasnějšího prince, jež očekává koruna.“

Podle akvarelu Rud. Schmidta ve Vídni.

Císařský letohrad Hetzendorf.

Velmi často bývali důstojníci praporu hostmi arcivévodovými a byli vždy potěšeni roztomilým přjetím, jehož se jim u nejjasnějších manželů dostalo. Všeobecně se říkalo: „U praporu arcivévodova se slouží nejlépe.“

Cvičení ve vyšších vojenských svazech prohloubila ještě více porozumění arcivévodovo pro součinnost všech zbraní, jež jest ve válce tak neobyčejně důležitá.

Přesídlivše se do Vídne ubytovali se arcivévoda Karel s chotí nejdříve v zámku Hetzendorfu, jež byl zcela znovu zřízen.

Tento císařský zámek je dílo císařovny Marie Terezie, jež jej dala vystavěti v roce 1744 pro svou matku císařovnu Alžbětu, vdovu po Karlu VI. Na místě zámku stával kdysi tak zvaný „Thunhof“, jež náležel řádu německých rytířů. Budovatelem Hetzendorfu jest stavitel Pacassi, jež také dostavěl ušlechtilý císařský zámek Schönbrunn.

Fotogr. K. Školík ve Vídni VIII.

Vila Wartholz u Reichenavy.

V malé galerii zámecké jsou obrazy císařovny Marie Terzie a několika členů její rodiny, jež namaloval znamenitý malíř Meytens. Zvláště krásné jest schodiště s půvabnými dětskými postavami, nesoucími svítilny. Rovněž krásný jest sál s nástrojnými malbami od Daniele Grana a zámecká kaple, nyní farní kostel.

V tomto zámku usídlili se arcivévodští manželé první čas, ale v zimě prvního roku válečného přestěhovali se do Schönbrunnu. Tam obýval arcivévoda druhé poschodí zámeckého křídla, ležícího směrem k Meidlingu.

Přes léto dlívali arcivévoda Karel a jeho choť nejraději v Reichenavě, kde se také děd arcivévoda Karel Ludvík tak rád zdržovával. Vila leží v tak zvaném Wartholei u krásné silnice, vedoucí z Payerbachu—Reichenavy do Edlachu.

Celé kouzlo alpských předhor jest rozprostřeno nad tímto údolím, bohatým přírodními půvaby. Téměř před branami velkoměsta Vídně rozkládá se tu zelený ráj míru a lesů

Fotogr. Herm. Kiesel ve Vídni.

Arcivévoda Karel a arcivévodkyně Zita se svým prvorožencem.

amoty, nad nímž tyčí se vrcholky Vídeňského Sněžníku a Raxalpy.

Ve Wartholci meškala arcivévodkyně Zita zvláště ráda a s velkou radostí jí působil dokonale zařízený pěkný hospodářský dvorec.

Tu mohou císař i císařovna, oba velcí přátelé zvířat, mít kolem sebe všechny ty miláčky z říše živočišné, v nichž měla mladá arcivévodkyně již v Kolomyji tak veliké zalíbení.

Náš císař lne již od nejútlejšího mládí k tomuto líbeznému královskému sídlu. V okolí Raxy a Sněžníku zná skoro každou cestu a pěšinku a rozsáhlé lučiny a sady, jež obklopují zámeček, byly též oblíbenými jeho hřišti.

Ve Wartholci, majetku císařské rodiny, narodil se také dne 20. listopadu 1912 náš nynější korunní princ, jenž dostal při křtu jména František Josef Otto. Křest, při němž kmotrem byl císař František Josef I., konal se v kapličece vily.

Korunní princ, jemuž nyní jde na pátý rok, jest rozkošné, svěží a chytré dítě. Národové rakouští srdečně se těší z toho, že mají zase korunního prince, dědice habsburské koruny, ježž mohou zahrnouti veškerou svou láskou a radostnou nadějí v budoucnost.

Jakou radost má teprve náš císař ze svého prvorozence! Hned po svém nastoupení na trůn jmenoval jej majitelem pěšího pluku č. 17 a rozkázal, aby tento pluk pro všechny časy měl jméno „korunní princ“.

Naše císařovna jest nejlepší matkou, jakou lze si představit. Až do vypuknutí světové války málo o ní veřejnost zvěděla. Nad skvělé společnosti ve trpytných sálech byla jí tichá radost domácího krbu. Věnovala se cele jen výchově svých drahých dětí. Po korunním princí následovali ještě tři sourozenci: arcivévodkyně Adelheida, jež přišla na svět na zámku Hetzendorfu dne 3. ledna 1914, arcivévoda Robert Karel Ludvík, jenž spatřil světlo světa v Schönbrunnu dne 8. února 1915 a arcivévoda Felix Bedřich August, jenž narodil se téhož 31. května 1916, kterého přišla do Vídně zpráva o dobytí italských měst Arsiera a Asiaga našimi statečnými vojsky.

Fotogr. ustav d'Orta ve Vídni.

Arcivévoda Otto, náš korunní princ.

Nejmladší synáček císařských manželů je tedy pravé „vá-
čivé dítě“, zrozené ve znamení vítězství, jehož dobyly naše
slavné zbraně za vedení jeho otce, jenž tehdy byl sborovým
velitelem v jižních Tyrolích.

Ve své něžné lásce k dětem nesvěřuje císařovna péči o ně
nikomu jinému. Vždy přicházívála sama, v průvodu svého
chotě nebo dvorní dámy hraběnky Nosticové do dvorní lé-
kárny, aby vybrala, co děti potřebovaly, a osvědkovala vždy
dokonalou znalost všech prostředků, potřebných k výchově dětí.

Malý korunní princ stal se brzy zvláštním miláčkem císaře
Františka Josefa I., do jehož komnat v Schönbrunně několi-
kráte za den přicházel a vždy radostně býval přijímán.

Dojemné bylo, když dne 24. června 1915 po zpětném dobytí
Lvova Vídeňané holdovali svému staříčkému císaři v Schön-
brunně a císař František Josef I. s naší nynější císařovnou
vstoupil na balkon zámecký, aby přijal hold svých Vídeňanů.

Arcivévodkyně Zita byla všecka oděna bělostným šatem
a držela v náruči svého synáčka. Malý princ živě opět a opět
kýval svýma buclatýma ručkama jásajícimu zástupu a blažený
úsměv zračil se v jeho tvářičece.

Starosta vídeňský ve svém oslovení pravil staříčkému cí-
saři, jak šťastní jsou Vídeňané, že mohou také po prvé holdo-
vatí „příštímu nástupci, miloučkému princí, jenž povolán jest,
aby v budoucnosti nesl korunu habsburskou“.

Arcivévodova služba vojenská bývala přerušována cestami,
jež konal se svou mladou chotí.

Již jako ženich arcivévoda častěji se vyslovil, jak se těší
na svatební cestu, aby ukázal své choti krásy Rakouska. V Ra-
kousku, minil s úsměvem, možno dlouhé svatební cesty konati,
nežli se dojde konce.

Za svého pobytu v Kolomyji navštívil se svou mladou chotí
hlavní město Bukoviny Černovice, kde právě byla květinová
slavnost. Arcivévodští manželé co nejvlídněji zúčastnili se
pestrého ruchu, jenž městem vířil, a podporovali dobročinný
účel slavnosti bohatými nákupy u různých stánků, kde se pro-
dávaly květiny.

Fotogr. ústav d'Orta ve Vídni.

Arcivévoda Karel s nynějším korunním princem.

Princ a jeho sestra v dětském věku.

Korunní princ se svou sestřičkou archivévodkyní Adelhaidou.

Arcivévodkyně Zita našla se baronkou Eliškou Wassilkovou provádní městem a našla v pěkném hlavním městě lesnaté Bukoviny tolik zalíbení, že nedlouho nato zavítala sem poznovu.

Cesty arcivévodských manželů souvisely také často s houbou, kteréžto zábavě náš císař právě tak rád se oddává, jako jeho prastrýc, zvěčnělý císař František Josef I. Proto rád dlívá v alpských horách, plných zvíře. Zvláště zelené Štyrsko srdečně si oblíbil.

V létě roku 1914 zavedl svou mladou paní do Horního Štyrka a ztrávil s ní několik krásných dní na zámku Bystřici (Feistritz) nad horní Murou. Zámek ten býval dříve majetkem biskupů freisinských.

Obyvatelstvo jevílo z návštěvy arcivévodských manželů nejupřímnější radost a říšský poslanec za onen okres, říšský rytíř Pantz oslovuje arcivévodu a jeho choť projevil přání, aby zámek bystřický byl a zůstal jim vždy místem radosti a zotavení, jakož i osvěživým útlkem v bouřích života.

Před zámkem stály staré střelecké gardy bystřické ve svých zastaralých stejnokrojích, bílých kabátech, na nichž křížem přes prsa i záda ležely závěsné řemeny na zbraň; na hlavách seděly již zcela vybledlé a rozeuchané medvědice.

Tito staří bojovníci byli návštěvou arcivévodovou nemálo rozrušení a jeden vysloužilce, který bojoval také v bitvě u Solferina (1859) a jehož prsa byla ozdobena několika medaliemi, nevěděl naprosto co odpovědět, když se ho arcivévoda zeptal: „Kde jste si dobyl těchto medalií?“

Od nepaměti nebyl v tomto odlehlém horském údolí žádný arcivévoda a spisovná řeč je tam známa jen školním dětkám.

Odtud rozpačité mlčení starcovo. Teprve když arcivévoda Karel ještě jednou se zeptal štyrským nářečím: „Kde pak jste bojoval, tatíku?“ zazářila tvář starého bojovníka radostí a nyní odpověděl zcela srdnatě.

Ba, stařík stával se čím dále tím hovornějším a počal sám domlouvati arcivévodovi: „Nyní by měl také váš pan tatínek

Fotografie děvky d'Orca ve Vídni

Archivováno Adélheide.

jednou sem přijít." Starý vojovnik mluvil zřejmě císaře Františka Josefa I. Arcivévoda odvětil s úsměvem: „To nebude asi možno.“ Ale venkovan nepovolil: „A snad by to přece šlo, jen ať přijde pan tatínek.“

Také hrůzně zbraně bystrické gardy, jejich těžkopádné, zrezivělé pušky vzbudily zvědavost arcivévodovu. Ptal se, zdali přece garda také pilně střílí. Když setník se smutnou tváří to popřel, ptal se arcivévoda po příčině. Nato odvětil setník dobronadě: „Císařská Výsostí, když nemáme prach.“

Ale dob klidného štěstí bylo již namálo.

Dne 1. května 1914 byl arcivévoda Karel povýšen na podplukovníka. Brzy nato sjel první oslepující blesk z mraků, jež stále hrozivěji se na obzoru evropském kupily. Dne 28. června 1914 byl v Sarajevě zavražděn se svou chotí arcivévoda František Ferdinand, strýc našeho císaře Karla I., a nedlouho nato rachotila již kola válečné lítice po evropské pevnině.

Na arcivévodu Karla přešla hodnost následníka trůnu a brzy zříme jej na různých bojištích světové války jako statečného důstojníka a vítězného vojevůdce.

V bouři světové války.

Ohromen zprávou o strašné smrti svého strýce spěchal arcivévoda Karel ihned do Išlu, aby stál po boku svému staříckému císaři, který v tomto svém oblíbeném hornorakouském místě lázeňském trávil jako každoročně léto. S ním jel zpět do Vídně, neboť císař František Josef I. nechtěl ani den déle býti vzdálen svého sídelního města.

Nyní měli plné ruce práce stařícký císař i mladý následník, jenž jako voják ihned spěchal do pole, aby hájil napadené vlasti.

Arcivévoda Karel František Josef byl jmenován několik dní před tím, dne 25. července 1914 plukovníkem v husarském pluku číslo 1 a odebral se nyní do polního ležení, kdež byl přidělen hlavnímu stanu. Tu na počátku války světové sledoval vývoj události pod vedením nejvyššího velitele, polního maršála arcivévody Bedřicha a po boku našeho výtečného šéfa generálního štábu, svobodného pána Františka Conrada z Hötzenborfu.

Důležitá poselství byla svěřována arcivévodovi Karlovi. Tak několikrát cestoval do hlavního stanu německého císaře Viléma II., věrného spojence naší branné moci, s nímž jej spojují pásy nejvřelejšího přátelství.

Dne 3. října 1914 jmenoval císař František Josef I. následníka majitelem pěšího pluku č. 19, téhož měsíce dostal arcivévoda vojenský záslužný kříž s válečnou dekorací a v červnu r. 1915 velkokříž řádu štěpánského.

Fotogr. K. Pictzner ve Vídni.

Arcivévoda Karel plukovníkem.

Fotogr. Herm. Kozel ve Vídni.

Arcivévoda Karel kapitánem řadové lodi.

Dne 15. července 1914 byl arcivévoda Karel jmenován generálmajorem a kontreadmirálem.

Cisáři Františku Josefovi I. nebylo pro jeho vysoký věk možno, aby dlel nablízku válečných dějů, aby navštěvoval statečné vojíny, kteří na bojištích na severu i na jihu, na východě i na západě hrdinně bojovali, aby je svou přítomností rozohnil a jim znamení svého císařského uznání sám na chrabrá prsa připíal.

Proto musil arcivévoda v zastoupení císařově různé oddíly vojska navštěvovati. Přitom zevrubně poznal všechna bojiště, vůdce jednotlivých oddílů a všechna zařízení válečné služby nejen v armádě rakouské, nýbrž částečně i ve vojsku německém.

V prvních měsících válečných dlel arcivévoda Karel v Přemyšli, tehdejším stanovišti nejvyššího armádního velitelství. Jel v automobilu z pevnosti na jeviště krvavých bojů, jež zuřily v okolí Lvova, a přehlížel ve veliké bitvě u Gródku postavení vojsk v různých úsecích rozlehlého bojiště.

Dne 10. září 1914 dostalo se arcivévodovi Karlovi křtu ohněm. Neohroženě setrval na místě, jež bylo nepřátelským dělostřelectvem zvláště ohroženo, studoval tu klidně mapy, rozmlouval s veliteli i s vojáky a sledoval pozorně postup bitvy. Nelze se diviti, že jeho okolí ne bez těžkých obav pozorovalo odvážné chování mladého prince a chvělo se o jeho život — tak drahý milionům rakouských národů!

S bojiště haličského odebral se arcivévoda Karel uprostřed prosince 1914 do Bukoviny, kde se Rusové pokusili o průlom, a navštívil naše statečné vojíny v tanních roklich karpatských.

Na jaře r. 1915 prohlédl bojiště u Limanovy a Lapanova a zajel po druhé do Bukoviny a do Karpat, kdež se naši stateční vojáci ověnčili nesmrtelnou slávou, hájíce neústupně této přirozené hráze naší vlasti.

Všude, kam následník trůnu přišel, byl s jásavou radostí pozdravován, neboť každý voják věděl, že arcivévoda Karel

sám jest voják tělem duší a že hluboce cítí také všechny strasti i slasti bojovníků.

Nic nepůsobilo mu větší radost, než mohl-li někde pomoci, dobrý čin odměniti nebo vyznamenání vymoci. Důstojníkem pak zůstal i v poli stále týmž milým, účinným druhem, jakým býval jako mladý rytmistr u Lotrinských dragounů.

Příznačně pro bytost arcivévodou a jeho styk s vojáky v poli jest toto místo z listku poštovní od jakéhosi štábního šikovatele:

„Dne 26. října byl náš pluk přehlížen Jeho císařskou Výsostí arcivévodou-následníkem a při té příležitosti byli jim všichni vyznamenáni osloveni. Také já byl mezi šťastnými. Jeho c. a k. Výsost tázala se mne, kde jsem svých vyznamenání dobyl, a když jsem ohlásil, poklepal mi na rameno a pravil: „To je hezké, že jste si tak statečně vedl a se vyznamenal a že jako zářivý příklad pro své druhy nosíte tak krásná vyznamenání. Děkuji Vám jménem armády i vlasti. Zůstaňte nadále tak statečným a vraťte se šťastně domů!“

Přítom stiskl mi ruku. Byl to nejkrásnější okamžik mého života a budu vždy s pýchou na to vzpomínati, že mi můj budoucí císař tato slova řekl a ruku mi na pozdrav podal jako kamarádovi.“

Neméně dojemný je také tento příběh, jenž se udál již na podzim roku 1914 a svědčí o dobrotivém srdci našeho císaře pána.

Ve vídeňské nemocnici ležel těžce zraněný setník, nad nímž lékaři lámali hůl. Jeho jediná myšlenka a poslední naděje byla, že snad císař se doví o jeho statečném chování v bitvě a že jej vyznamená. Tato naděje jej stále vzpružovala a nedala zhasnouti jiskřičce jeho života.

Přítel, který zvěděl o tomto srdečném přání těžce nemocného, zpravil o tom arcivévodu Karla. Za několik hodin telefonoval arcivévoda osobně onomu příteli, že císař František Josef udělil těžce nemocnému setníkovi vojenský záslužný kříž s válečnou dekorací a že zároveň nařídil, aby nemocný byl o tom ihned zpraven.

Kilofot, Sp. s. r. o. ve Vídni.

Arcivévoda Karel za návštěvy na sočské bitevní čáře
připíná vojínovi vyznamenání.

Brzy nato objevil se důstojník z vojenské kanceláře císařovy u lůžka setníkova a odevzdal umírajícímu vyznamenání. Trhanými slovy děkoval raněný a zemřel po chvíli se šťastným úsměvem na bledém obličejí.

Arcivévoda našel vždy slovo útěchy, aby vzpružil sklíčená srdce. V létě roku 1915 byl v Korutanech. Hovořil tam se stařenkou, která naříkala nad osudem svých synů v poli a trpce plakala. Arcivévoda položil jí ruku na rameno a pravil svým přívětivým, teple znějícím hlasem: „Neplačte, matičko, vždyť všechno ještě dobře dopadne.“ A stařence uschly slzy.

Jako voják liboval si arcivévoda Karel v prostotě. Oběd v poli býval vždy co nejjednodušší. Jen tři jídla bylo předkládáno: polévka, maso, moučnik, vše na einových talířích. Také lehké domácí víno se pilo z einových poháru.

Křofot, Sp. a r. o. ve Vítmi.

Arcivévoda Karel při přehlídce na jiozápadním bojišti.

Arcivévoda měl rád u stolu nenucenou, veselou zábavu; jakékoliv ztrnulé formality byly mu proti mysli. Jednou přišel důstojník generálního štábu pozdě k obědu; naléhavá práce jej zdržela. U dlouhého dřevěného stolu byla všechna místa obsazena; jen jediné místo po boku arcivévodově bylo ještě volné. „Posaďte se jen sem vedle mne, ve válce není žádných nucených forem,“ volal arcivévoda na opozdilého přichozího.

U stolu vypravovával arcivévoda rád veselé příhody. Tak jednou líčil, jak navštívil choleroovou nemocnici, hovořil s nemocnými a tomu neb onomu podal i ruku. Když odcházel, přistoupil prý k němu sanitní voják, postavil se před něho do postoje jako svíčka a pravil: „Císařská Výsosti, prosím nejposlušněji, nestrkejte teď ruku do úst!“

Všichni spolustolovníci smáli se podobným malým příhodám, jimiž je arcivévoda bavil, ale nejsrdečněji smál se vypravěč vždy sám. Dobrosrdečný, nenucený humor, tato známka

* Křofot, Sp. s. r. o. ve Vídni.

Arcivévoda Karel hovoří s dvěma vyznamenanými německými důstojníky leteckého oddílu.

tělesného i duševního zdraví, jest věrným průvodcem arcivévodovým na všech jeho cestách. Společníci jeho ujišťují, že tato veselá nálada se neztrácí ani v nejhorsích svizelích, ba naopak každou nesnáží se stupňuje.

Avšak přitom požímal arcivévoda úlohu vojevůdcevu s onou vážností, jaké vyžaduje toto odpovědné postavení.

Naděje v dobrý výsledek války neztrácel nikdy a lečtější pochybovačná mysl bývala jeho pevnou důvěrou opět vzpřímena. Často říkával, když ta či ona osobnost z jeho družiny poukazovala na vratké štěstí válečné: „Tuto válku musíme vyhrát, kde by jinak byla spravedlnost?“

Dne 12. března 1916 byl arcivévoda Karel povýšen na podmaršálka a viceadmirála a spolu jmenován velitelem sboru na jihozápadním bojišti.

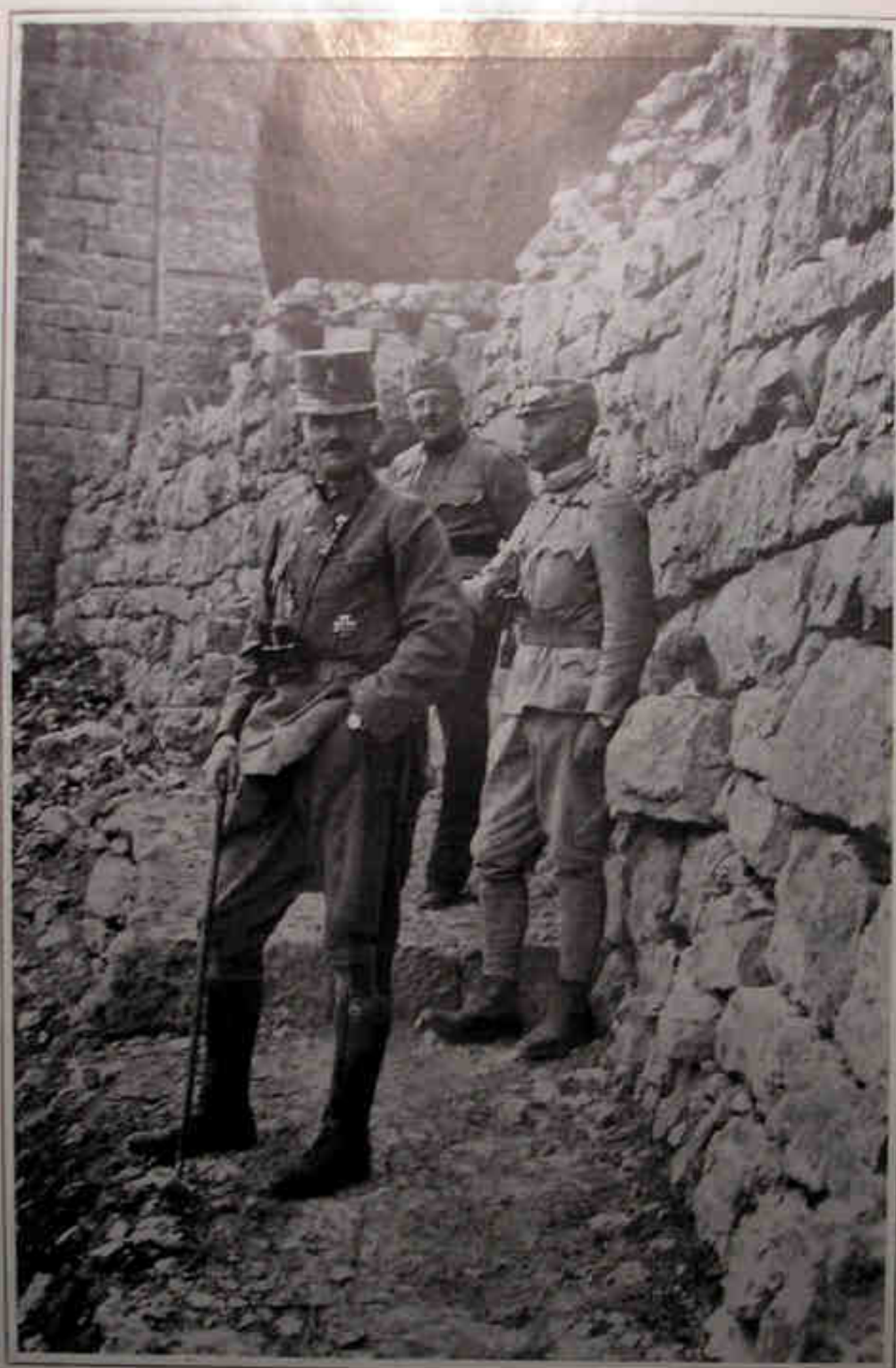
Kilofot, Sp. s r. o. ve Vídni.

Arcivévoda Karel vyptává se vojínů, jak se jim vede.

Dne 16. března 1916 převzal velení nad proslulým tyrolským sborem, tak zvaným „protěžovým“, nazvaným tak podle význačné alpské květiny, která jest jeho odznakem; důstojníci i vojáci nosí tento odznak na čepicích i na výložkách kabátů. Úchvatně vzletným rozkazem pozdravil arcivévoda své voje, ležící v jižních Tyrolích.

Běželo o to, věrolomného vlašského nepřítele vyhnati z krásné země alpské, země věrnosti a lásky k vlasti. Příchodem arcivévody Karla do jižních Tyrol přišel také nový život do našich zákopů na jihu. Mohutná vlna radostného vzrušení projela řadami statečných bojovníků. Duch Radeckého a polního maršálka Albrechta, kteří tak často tasili vítězný meč proti vlašskému nepříteli, ovíval naše hodné vojiny „protěžového sboru“.

Každý muž věděl a cítil: teď okusí Vlaši trestající pěsti! A aby rány tvrdě a dobře dopadaly, o to pečoval arcivévoda

Kilofet, Sp. a r. o. ve Vátni.
Arcivévoda Karel ve vlášské pancéřové tvrzi Campomolon,
zlečené jeho vojsky.

s podivuhodnou rozhodností a silou. Nebylo pluku, nebylo huzce, vozačtva, nemocnice, nebylo polní pokárny, kde by nebyl prodáv, aby osobním stykem s důstojníkem i mužstvem připravil mravní základy vítězství. Válečná moc arcivévodova skládala se ze synů zemí alpských, a Maďarů, Čechů a Štáurnů. V prvních dnech květnových táhly pluky na náhorní planinu vicgerentskou. Rada bodlin stával arcivévoda Karel před svým bydlištěm, aby ještě jednou, než počne se boj, poznával ty hodné hochy, jejich vojenské zásluhy i čest byly vloženy do jeho rukou.

Boj se rozpoutal dne 15. května. Generál-plukovník arcivévoda Erben, velmistr řádu německých rytířů, její později mladý císař hned po nastoupení na trůn jmenoval polním maršálkem, byl tenkrát vrchním velitelem všech našich braných sil na jihu. Ten určil sbor náhodníkův k zahájení boje na výšinách lafraunských a vicgerentských. S těmi náhorní planiny řídil arcivévoda Karel pruskou. Dobytím Costy a Agra a Monte Costona byl italský pás roztržen. Nádherným rozmachem postupovalo se dále kupředu. Výšina za výšinou byla ztracena, Vlašši opustili nakonec své hlavní bašty Campo-molon—Valbona—Tocaro skoro bez boje.

Její odpor proti našemu sestupu do vlašské nížiny byl zlomen krvavým bojem na Monte Cimone. C. a k. vojska vstúpila do Arsiera a na italskou pohoří vedl nyní arcivévoda Karel své voje. Tak nádherným vítězstvím odměněna byla námaha a starostlivost arcivévodova. Každá železná koruna I. třídy a řád Pour le mérite záležely pak poza mužského vojévůdce.

Všeobecný stav na evropských bojových nedovoľoval však přilís se zabývatí Itálií. Aby ofensívou získané území trvale bylo udrženo, byl obklop bílesní čáry poněkud kratčeji napjat, při čemž ve vnozem počátku zaujata byla nová postavení, dříve co nepečlivěji zvolená. Toto rozhodnutí bylo tak důmyslné provedeno, že nepřítel ještě stále vysílal své železné krupobítí na horu Prialoru, když pluky arcivévodovy již dříve stály severně od Pesiny, pouze připraveny nepříteli

řádně zatopiti. Sta italských mívají v úzlabinách hory Cimone a ná úpatích hory Monte Majo a Seluggio poučily nepřítele, že voje arcivévodovy dovedou se řádně bití nejen v útoku, nýbrž i v obraně.

Brzy očekávaly vítězného vojevůdce arcivévodu Karla ještě větší úlohy. V červenci 1916 bylo mu svěřeno velení nad armádou, která měla odraziti mocný útok Rusů ve východní Haliči.

Odehází s jihozápadního bojiště rozloučil se arcivévoda Karel se svými vojiny armádním rozkazem, jenž je krásným svědectvím o vřelém poměru, jaký jest mezi vojevůdcem a jeho statečným vojskem.

Armádní rozkaz zněl:

„Jeho Veličenstvo náš nejmilostivější nejvyšší vojenský pán ráčil mi propůjčiti velení nad armádou. Těžko, velmi těžko se loučím se svým hodným, mně tak milým protěžovým sborem, se kterým mne budou pojiti po celý můj život nejkrásnější, nejhrdější vzpomínky.

Všichni příslušníci sboru vykonali v době mého velení činy opravdu skvělé. Mnozí hrdinní druhové svou krví pomáhali dobýti velkých úspěchů sboru: těch vzpomínám se zvláštní vděčností.

Vám, jež v Itálii zůstávají, Vám, kteří jste povoláni, abyste i nadále posvátných hor tyrolských hájili proti lačnému vlašskému nepříteli, Vám všem děkuji z plna srdce za vše, co jste vykonali, a ujišťuji Vás, že Vám všem uchovám vděčnou a věrnou památku.

Bohužel, nemohu se rozloučiti, dnes již odchází, se všemi veliteli a se všemi statečnými vojsky, jak bych byl rád učinil. Volám Vám však všem srdečné „S Bohem!“ a prosím Boha Všemocného, aby každého z Vás i celý protěžový sbor vzal ve svou ochranu, abych po čestném míru mohl s Vámi všemi opět se shledati a Vás zase pozdraviti.

Vítězství a slávu sboru! To je můj pozdrav na rozloučenou. Bůh s Vámi!“

ofogr. ústav d'Orca ve Vídni.

Arcivévoda Karel generálem-plukovníkem.

Dne 3. srpna 1916 byl arcivévoda-následník jmenován generálem jízdy a admirálem a spolu dáno mu velení nad onou částí našeho vojska na východě, jež sousedilo s vojsky německého vojévůdce, proslulého polního maršálka Hindenburga.

Když Rumunsko vypovědělo nám dne 27. srpna téhož roku válku, byl arcivévoda Karel postaven před nový, těžký úkol.

Bylo nutno z půdy našeho státu vypuditi tohoto zákeřného nepřitele, který již překročil val Karpat a vnikl do Sedmíhradska. Tato úloha byla skvěle provedena. Nepřítel byl na hlavu poražen a hledal svou spásu v divokém útěku přes hranice.

Dnes stojí naše vojska spolu s vojsky našich spojenců daleko na půdě království rumunského, jež nás tak hanebně přepadlo. Bukurešt, hlavní město Rumunska, jest v našich rukou.

Zvěčnělý císař František Josef I. plnou měrou uznal zásluhy, jichž si jeho prasynovec arcivévoda Karel dobyl jako vojévůdce proti novému nepříteli naší vlasti. Jmenoval jej generálem-plukovníkem c. a k. vojska a velkoadmirálem válečného loďstva.

Vítězství našeho vojska za vedení arcivévody Karla zkrášlilo ještě poslední okamžiky staříckého mocnáře a jako slunce v lahodných červánkách západu, tak dohořel dlouhý, čínorodý život starého císaře tiše a kliduě.

Několik měsíců před jeho smrtí byl přijat od něho v audienci uherský šlechtic, prezident uherské akademie věd, tajný rada Vojtěch z Berzeviczy. Uherský magnát vyslovil radost z toho, jak císař dobře vypadá, a projevil spolu přání, aby v těchto bouřných a těžkých dobách ještě hodně dlouho na trůně vládl.

Tenkrátě odpověděl císař František Josef I. s dobrotivým úsměvem: „Prosím Vás, jsem velmi starý člověk a nemohu již dlouho žiti. Ale buďte upokojen, můj nástupce jest zdatný, výborný mladý muž. Mám radost z něho, lze k němu míti všechnu důvěru.“

A národové rakousko-uherské mají také veškeru důvěru k svému novému císaři a králi, jenž nad rakvi císaře Františka Josefa I. dne 21. listopadu 1916 ujal se žezla vlády

Na trůně.

Cisář Karel I. oznámil svým národům své nastoupení na trůn tímto slavnostním prohlášením:

Mým národům!

Do duše pohnut a ohromen stojím Já i Můj rod, stojí Moji věrní národové u rakve ušlechtilého panovníka, Jehož rukám bezmála po sedm desetiletí svěřeny byly osudy mocnářství.

Z milosti Všemohoucího, která Ho za časných let jinošství povolala na trůn, byla Mu propůjčena i síla, aby odhodlaně a nezlomen nejtěžším lidským utrpením, žil až do vysoké staroby toliko povinností, jež Mu Jeho vznešený panovnický úřad a vroucí láska k Jeho národům předpisovaly.

Jeho moudrost, prozíravost a otcovská péče utvořily trvalé podklady pokojného soužití a svobodného rozvoje a z těžkých zmatků a nebezpečností, za zlých i dobrých dnů, uvedly Rakousko-Uhersko dlouhou a požehnanou dobou míru na výši moci, na níž dnes ve spolku s věrnými spojenci odolává v boji proti nepřátelům kol dokola.

Jeho dílo třeba prováděti dále a dokonati je.

V bouřlivý čas vstupují na staroslavný trůn Svých předků, ježž Mně Můj osvícený ujec v nezkaleném lesku zanechává.

Ještě není dosaženo cíle, ještě není vyvrácen blud nepřátel, kteří se domnívají, že ustavičným útočením mohou zdotati, ba roztrástiti Mé mocnářství a jeho spojence.

Vím, že Jsem zajedno se Svými národy v nezdolném odhodlání, probíjovati boj, až bude vydobyto míru, jenž zabezpečí trvání Mého mocnářství a zaručí pevné základy jeho nerušeného vývoje.

V hrdé důvěře spoléhám na to, že Moje hrdinná branná moc, opírajíc se o obětivnou vlasteneckou lásku Mých národů a ve věrném branném bratrství se spojeneckými vojsky, i nadále odrazí všechny útoky nepřátel s milostivým přispěním Božím a přivedí vítězné skončení války.

Právě tak neochvějna jest Má důvěra, že Mé mocnářství, jehož mocenské postavení koření v odedávna zaručeném, v tísní a nebezpečí nově zpečetěném nerozlučném osudovém společenství jeho obou států, vyjde z války zoceleno a posíleno uvnitř a na venek; že Moji národové, kteří prodehnuti myšlenkou soumáležitosti a hluboké vlastenecké lásky, se spojují dnes s obětivnou odhodlaností k obraně proti vnějšímu nepříteli, budou spolupůsobiti též k dílu pokojného obnovení a zmlazení, aby oba státy mocnářství s přičleněnými zeměmi Bosnou a Hercegovinou přivedli k době vnitřního rozkvětu, rozmachu a zesílení.

Modle se o milost nebes a požehnání pro Sebe a Svůj rod, jakož i pro Své milované národy, slibuji před Všemohoucím věrně spravovati statky, které Mně zanechali Moji předkové.

Chci činiti vše, aby hrůzy a oběti války byly co nejdříve zažehnány, aby těžce pohřešovaná požehnání míru byla Mým národům opět získána, jakmile tomu dovolí čest našich zbraní, životní podmínky Mých států a jejich věrných spojenců a vzdor našich nepřátel.

Svým národům chci býti spravedlivým a láskyplným knížetem. Chci jejich ústavních svobod a jiných práv vysoko si vážit i rovnosti před právem pro všechny bedlivě střežit. Ustavičnou snahou Mou bude podporovati mravní i duševní dobro Svých národů, chrániti svobodu a pořádek ve Svých státech, zabezpečovati všem pracujícím údům společnosti ovoce poctivé práce.

Jakožto vzácné dědictví Svého předka přejímám přičylnost a vroucí důvěru, která pojí národ i korunu. Tento odkaz má Mně dodati síly, abych učinil zadost povinností Svého vznešeného a těžkého vladařského úřadu.

Proniknut věrou v nezníčitelnou životní sílu Rakousko-Uherska, prodechnut vroucí láskou ke Svým národům, chej Svůj život a všecku Svou sílu postaviti do služby tohoto vznešeného úkolu.

Ve Vídni dne 21. listopadu 1916.

Karel v. r.

Svému vojsku pak, jež císař, ještě jsa arcivévodou, vodil ke slávě a vítězství, vydal den po nastoupení na trůn tento vzletný armádní rozkaz:

Vojíni!

Váš nejvyšší vojenský pán, můj vznešený prastrýc, císař a král František Josef I., jenž Vás, Vaše dědy a otce láskyplně a pečlivě vedl, otcovsky o Vás se staral, odešel k Pánu.

Jsouc zářivým vzorem v plnění vojenských povinností, zasvětilo zvěčnělé Jeho Veličenstvo všechnu svou moudrost, všechnu svou bytost až do nejzazšího napětí sil blahu vlasti; pokud silami vládl, dlely jeho myšlenky u Vás, jeho milovaných, hodných bojovníků.

Vojíni! Těžké, ale slavné dni tohoto obrovského zápasu prožíval jsem až dosud s Vámi.

Ve veliké době vstupuji nyní z Vašeho středu jako nejvyšší vojenský pán v čelo své v boji osvědčené armády a loďstva, prodechnut jsa neochvějnou věrou v naše svaté právo a ve vítězství, jehož s pomocí Boží ve spolku se svými věrnými spojenci dobudeme naši spravedlivé věci.

Duch nejjasnějšího zvěčnělého bude se vznášeti nad Vámi, bude Vás povzbuzovati k dalším hrdinným bojům, aby nám bylo dopřáno, položití na jeho rakev vítězný věnec na

znamení naší věrné vděčnosti za veškeru lásku a péči, kterouž jeho šlechetné srdce ustavičně bilo pro jeho věrnou brannou moc.

Ve Vídni dne 22. listopadu 1916.

Karel.

Vděčnost císařova k jeho hrdinnému vojsku a jeho vůdcům projevovala se však i jiným způsobem přízně. Nejvyššímu veliteli rakousko-uherského vojska arcivévodovi Bedřichovi propůjčil císař Karel I. hned po svém nastoupení na trůn velkokříž vojenského řádu Marie Terezie a nařídil, aby mu byl odevzdán onen velkokříž, jenž předtím zdobil prsa arcivévody Albrechta, vítěze u Custozzy.

Týmiž cíty vděčnosti jsa veden, císař jmenoval polním maršálkem arcivévodu Evžena, za jehož vrchního velení si dobyl čerstvých vavřínů v čele svých protěžových vojsk ve válce proti Itálii.

Tuto nejvyšší hodnost vojenskou propůjčil císař rovněž zasloužilému osnovateli našich válečných plánů, hlavě našeho generálního štábu, svobodnému pánu Couradovi z Hötzen-dorfu, jenž, jak píše císař ve svém vlastnoručním listě, „dovedl ovládnouti nejobtížnější situace a jenž jasným zrakem navrhoval a prováděl rozhodná usnesení.“

Dne 13. prosince 1916 zvláštním armádním rozkazem založil nový záslužný kříž Karlův, aby svým statečným bojovníkům dokázal svou vděčnost a uznalost, a současně nařídil, aby na stužkách všech dosavadních i příštích vyznamenání za statečnost před nepřítelem byly umístěny dva skřížené meče.

Dne 2. prosince 1916 převzal císař sám vrchní velení nad veškerou brannou mocí našeho soustátí na souši i na moři a polního maršálka arcivévodu Bedřicha jmenoval svým zástupcem.

Fotogr. Frant. Prochaska ve Vídni.

Císař a císařovna s korunním princem při pohřbu
císaře Františka Josefa I.

Dne 30. listopadu 1916 císař Karel I. doprovodil pozemskou schránku svého prastrýce, zvěčnělého císaře Františka Josefa I., na její poslední cestě do císařské hrobky u Kapucínů ve Vídni.

Od Štěpánského kostela až ke hrobce šel za rakví. Jemu po boku kráčela jeho nejjasnější choť, císařovna Zita, všecka zahalena v hluboký smutek. Mezi císařskými rodiči, veden jsa matkou za ruku, šel čtyřletý následník trůnu. Byl oděn bílým kabátkem, přes nějž vinula se černá páska.

Všem, kdož císařské manžely s korunním princem v průvodu pohřebním viděli, zůstane nezapomenutelným líbezný obrázek hezounkého hošíka, jenž svou čepičku držel v ruce

a jehož světlé kučery, ozářené slunečním třpytem jasného dne podzimního, větrem povívaly.

Slzy vstupovaly dojetím do očí všem, kdož byli účastní tohoto pohledu. Neboť tu před zraky dojatých diváků byla jaksi ztělesněna tři lidská pokolení — temná, mdlá noc, jasný, číno-rodý den a líbezná jitra, jež budoucnost skrývá ve svém růžovém klině.

* * *

Od pohřbu mileného a všeobecně váženého císaře Františka Josefa I. uplynul měsíc. Trpký smutek se zmírnil a na jeho místo nastoupil cit něžného stesku.

Tu zazářil mladým císařským manželům den hrdé a čisté radosti. Dne 30. prosince konala se v hlavním městě uherském korunovace císaře Karla I. a jeho choti na krále uherského a královnu. Také této starobylými obřady posvěcené slavnosti účastnil se malý korunní princ, jemuž Uhři přinášejí vstříctouž lásku, jako národové naši rakouské vlasti.

Chrám sv. Matyáše, v němž se korunovace konala, má své jméno po králi Matyáši Korvínovi, jenž jej dal znovu zřídit. Nejslavnostnější okamžik posvátného úkonu byl, když kníže-arcibiskup ostrihomský, primas království uherského, spolu s předsedou uherského ministerstva hrabětem Štěpánem Tiszou, mladému králi uherskému kladl na hlavu prastarou korunu svatého Štěpána. Královna Zita, oděna bílým atlasovým rouchem, měla na hlavě třpytnou korunu habsburského rodu a arcibiskup se jí jen na pravém rameni dotkl korunou svatoštěpánskou.

S kůru chrámového dívaly se na slavnostní obřad matka císařova a císařovna, arcivévodkyně Marie Josefa a vévodkyně Marie Antonie z Bourbon-Parmy a byly šťastným radostným dnem, jež jejich děti zažily.

Také korunní princ Otto, jenž rozkošně vypadal ve svém slavnostním rouchu a hermelínovém kalpaku, jež v ruce

Fotogr. K. Skolík ve Vídni VIII.

Královský hrad v Budapešti.

držel, díval se pln dětinné zvědavosti s oratoře chrámové na zástupy lidí v kostele se tisnicích a na své rodiče, kteří v radostném rozechvění se na něho usmívali.

Po korunovační mši svaté opustila nově korunovaná královna se svou družinou a korunním princem chrám, kdežto král Karel ještě zůstal, aby podle starodávného zvyku několik uherských pánů mečem svatoštěpánským pasoval na rytíře zlaté ostruhy. Byli to tentokráte výhradně jen taci mužové, kteří se vyznamenali na bojištích světové války. Mnohý z nich o berlách se dovlekl ke schodům královského trůnu.

Poté vyšel král Karel s celou skvělou družinou před portál chrámový, aby tu pod širým nebem, oděn jsa těžkým, nádherným pláštěm korunovačním a ozdoben svatou korunou, každému Maďaru tak drahou, a všemi znaky své královské důstojnosti, složil přísahu na uherskou ústavu. Učinil tak zvučným hlasem v bezvadné maďarštině.

Bouřlivý jásos obrovských zástupů lidu, plnicího náměstí i všechny pobočné ulice, následoval po přísaze králově.

Ještě větší však byl jásos, když císař vsedl na koně a vyjel na korunovační pahorek, jenž uprostřed prostraného náměstí sv. Jiří byl nanesen z uherské země všech komitátů. Vytrhl meč svatého Štěpána z pochvy a mával jím, obraceje po každé nádherného bělouše na všechny čtyři světové strany, na znamení, že bude chrániti uherské říše od každého nepřítele, ať bude útočiti od východu nebo západu, od severu nebo od jihu.

Blažený úsměv zazářil na tváři králově, když vyjev na pahorek zhlédl u otevřeného okna protějšího domu svou choť se synáčkem, jenž ustavičně svýma malýma ručkama naň kýval.

Po starobylém zvyku byla závěrem nádherné slavnosti korunovační hostina v královském hradě. Přípitek králův: „Ať žije vlast!“ byl zodpověděn bouřlivým voláním: „Ať žije král!“

* * *

Uprostřed ledna 1917 vydal se císař do Tyrol a navštívil také bojiště, na nichž v čele svého protěžového sboru vítězně válčil proti vlašskému nepříteli.

V Callianu, na úpatí náhorní planiny vielgereuthské, byl císař uctivě pozdraven nejvyšším důstojníkem zemských střelců. Císař Karel prohlásil mu, že pluky zemských střelců za svou vzornou, v tolika bojích osvědčenou statečnost mají napříště míti název „pluky císařských střelců“ a ve vydaném o tom rozkaze vyslovil přesvědčení, že tyto statečné sbory nové své jméno ozáří slavným leskem, císaři k radosti, sobě ke cti a vlasti ku blahu.

Dne 16. ledna slavil císař ve středu tyrolských císařských myslivců 101. výročí jejich trvání. Armádní velitel vydal při té příležitosti vzletný armádní rozkaz, jenž končí slovy: „Uprostřed svých císařských myslivců dlí dnes, ve Váš stejno-kroj jsa oděn, Váš bývalý slavný sborový velitel, nyní náš nejvyšší vojenský pán a vojevůdce, císaře Karla posvátný Maje-

Cisár a cisárovná s korunním princem v uherákém korunovačním hálu.

H. Kerschner (Vilém Mikuláš ze Václav)

stát. A ta jest dnes srdce každého císařského myslivce naplněno plamennou touhou, aby tento nový důkaz věrného císařského srdce mu děkovali a opět skalopevnou věrností, ocelovou paží, a musí-li ho být poslední kapkou naší krve, až ke slavnému konci mohutného zápasu. K tomu dopomáhej nám Bůh!

Za zvuků císařské hymny a za hromového hurá! rozloučil se císař s planinou vielgereuthskou, k níž víží se tak hrdě jeho vzpomínky.

Následujícího dne jel císař do údolí suganského, kdež zastavil se ve vesničce Pergine, korunované prastarým hradem Persen. Tu strýc císařův, polní maršálek arcivévoda Evžen přednesl mocnáři prosbu, aby nejen jako velmistr všech řádů, nýbrž i pro své vlastní vítězné vůdcovství připíal si a nosil velkokříž řádu Marie Terezie.

Zároveň sňal arcivévoda Evžen s prsou vlastní velkokříž tohoto řádu, jež krátce předtím přijal z rukou císařových, a ozdobil jím panovníka. V rozkaze, vydaném v Tridentě dne 17. ledna, sděluje to císař veškeré armádě i loďstvu a dává výraz svému citu pýchy, že může nositi velkokříž tereziánského řádu, získaný před nepřítelem.

Císař pokračoval pak ve své cestě do Inšpruku, kde se setkal se svou chotí, jež pužena jsouc svým srdcem přijela do hlavního města Tyrol, aby navštívila různé nemocnice, zvláště válečné slepce v městském špitále, a rozdilela útěchu a pomoc.

Na hoře Iselu, posvěcené krví tak mnohých statečných a věrných Tyrolanů, byla Jejich Veličenstva hřimavým jásetem pozdravena; císařovně byla podána krásná kytice alpských květin.

Radu jiných důležitých cest podnikl císař hned na počátku své vlády. Tak dne 27. ledna zavítal do německého hlavního stanu, aby německému císaři osobně co nejvšelejší blahopřál k jeho 58. narozeninám. Vraceje se pak do Vídně, navštívil také bulharského krále Ferdinanda, jenž tenkrát dlel v uher-ském lázeňském místě Pišťanech.

Uprostřed února opětoval císař Vilém II. návštěvu našeho císaře a byl ve Vídni přijat s projevy srdečné radosti a úcty.

Dne 10. února jel císař Karel do Poly, aby účastnil se osobně pohřbu vysoce zasloužilého vrchního velitele rakousko-uherské námořní moci, velkoadmirála Antonína Hause, jehož smrti císař upřímně želel.

Císařovna Zita se zatím věnovala povinnostem matky národu a návštěvou různých ústavů, věnovaných válečné péči, osvědčovala svou dobročinnost a lásku k bližnímu, jež od nejtěplejšího mládí již tak ráda projevovala.

V této péči o chudé a trpící jest císařovna zajedno se svým císařským chotěm. To se ukázalo zvláště zřejmě ve velkodušných nařízeních, jimiž za tuhé zimy roku 1917 císařští manželé snažili se ve Vídni čeliti kruté nouzi o uhlí, poskytující i svých vzácných koní z císařských stáju i povozů k rozvážení uhlí.

Těto dobrotivé laskavosti Vídeňané svým císařským manželům nezapomenou. Poměr mezi panovníkem a obyvateli residence jest vůbec co nejsrdečnější.

Císař František Josef I. sídlil v posledních letech svého života na zámku Schönbrunně, poněvadž v jeho pokročilém věku mu lépe svědčil čerstvý vzduch jeho císařského letního sídla, kdež mohl za slunných, krásných dní se procházeti pod širým nebem, v tichém parku.

V tomto zámku také ujal se císař Karel I. trůnu a tam přijímali mládí císařští manželé první holdy občanstva.

Avšak trvalým jejich panovníckým sídlem bude zase starý císařský hrad ve vnitřním městě vídeňském, v srdci Vídně, jejíž dějiny jsou tak těsně srostlé s dějinami panovníckého rodu.

* * *

Brzy také pudily mladého císaře krásné vzpomínky k cestě do milých Čech. Dne 26. března 1917 zavítal do Brandýsa nad Labem, svědka jeho mladého rodinného štěstí. Přijel navštívit svůj zamilovaný sedmý dragounský pluk, v němž od října 1905 až do listopadu 1912 kladl základy ke své vojenské dráze.

Fotogr. K. Skolik ve Vídni VIII.

Císařský letohrad Schönbrunn u Vídne.

Pluk ten zatím ve sterých bojích a útocích znovu osvědčil svou věrnost k císaři a říši, mnohé druhy viděl krváceti, mnohým vavřinem se ozdobil. A jeho bývalý rytmistr zatím vedl sbory a armády proti Italii, Rusku a Rumunsku, rozhodl mnohou vítěznou bitvu a konečně ozdobil svou hlavu korunou říše z nejstarších v Evropě.

Kdo by se tu divil, že císaře volalo jeho srdce k nejstarším jeho druhům, aby se s nimi uvítal, ale spolu zase rozloučil před jejich novým odjezdem do boje. Hluboce jsa dojat, patřil císař na známý požehnaný kraj, na hluboké lesy a písčité cesty, po nichž jako mladistvý jezdec se prohánival. Na cvičišti očekávaly jej v dlouhé řadě sedmí dragouni, kteří v něm viděli nejen svého císaře, ale také nejlepšího lotrinského dragouna. Mocnár jel podél jejich řady, láskyplně spočívalo jeho oko na starých družích, teskně pátralo po oněch, kteří přinesli krvavou oběť věrnosti. V klusu i cvalu deblují

Fotogr. K. Skolík ve Vídni VIII.

Dvorní hrad ve Vídni.

škadrony před císařem, jenž radostně vpijí nádherný ten obraz. „Sesednout!“ Důstojníci shromáždí se před řadou, císař přistupuje k nim, vyměňuje se starými zlaté vzpomínky, pozdravuje srdečně mladé.

Pak jsou předvoláni staří vojáci 5. škadrony, „arci-vévodské“. Císař zná je ještě všechny; ví: tento byl kuchařem, ten nováčkem, onen sedlářem a tam ten kovářem. Hrdě dme se hrud bývalého jich velitele, an vidí, že prsa většiny z nich jsou ozdobena medailiemi za statečnost.

Láskyplným pohledem loučí se císař se svým plukem, aby navštívil město Starou Boleslav i protilehlý Brandýs. U vchodu toužebně jej čeká obyvatelstvo. Duchovenstvo v ornátech, obyvatelstvo všech stavů v pestrých krojích, dívky v bílých šatičkách holdují mocnáři, vesele mávajíce praporky.

Fotogr. Herm. Kosek ve Vidul.

Císar Karel I.

Fotogr. Herm. Kossel ve Vídni.

Císařovna Zita.

V kapli brandýského zámku pobrouzí se císař v tichou modlitbu u rakve arcivévody Ludvíka Salvatora, bývalého pána zámku.

V tomto zámku r. 1875 za prvních velikých císařských manévru dlel zvěčnělý císař František Josef I. Z úcty k němu nebylo oné komnaty již nikdy použito. V jiném křídle bydlil císař Karel se svou chotí, když nosil barvy lotrinských dragounů. Procházeje těmito prostorami, vybavuje si nejpříjemnější vzpomínky.

Také kasárna staroboleslavská navštívil. Starý a přece mladý kavalerista prochází stájem 5. škadrony, vyhlédá světnici, kde bývala a dosud jest kancelář rytmistrova.

Při snídani, kterou přichystal sbor důstojnický svému císaři, v dojemných přípitech projevuje se jednak oddaná věrnost pluku, jednak císařova upřímná radost ze shledání. Pak doprovázejí důstojníci s tasenými šavlemi vůz císařův k nádraží. Tu srdečným slovem a stiskem ruky loučí se císař s každým z důstojníků.

Krásnými vzpomínkami osvěžil své srdce k nové, perné práci vladařské.

* *
*

Také my chceme svému novému císaři Karlu I. věnovati všecku plamennou lásku svých srdcí. Jemu budtež zasvěceny naše nejhlubší city, všecka síla našeho mládí. Slíbujeme mu nezlomnou věrnost ve dnech štěstí i neštěstí. Doufáme v nevroučenější důvěře, že po strastné době krvavého zápasu do-
stane se mu věnce vítězného a že jest Prozřetelností povolán, aby naši těžce zkoušené říši získal slavný mír.

V roztomilém malém korunním princí pak ztělesňují se naše nejkrásnější naděje v radostnou budoucnost naší veliké, nádherné vlasti.

OBSAH.

	Strana
Pozdrav národů. Báseň Karla Dostála-Lutinova	3
Mládi	5
Císařovna Zita	14
Šťastné dni	52
V bouři světové války	67
Na trůně	81

